

Langsiktig drift- og investeringsanalyse

- 30 000 liunger i 2030

Lier kommune

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1. Status og utfordringer	3
1.2 Økonomiske handlingsregler.....	4
2. Forutsetninger for analysen.....	8
2.1. Befolkningsprognoser.....	8
2.2. Økonomiske forutsetninger for analysen.....	9
2.3. Frie inntekter (skatt og rammetilskudd) frem mot 2030	10
3. Framskrivning av drifts- og investeringsbehov 2020-2030.....	12
3.1. Oppvekst.....	12
3.2. Helse, omsorg og velferd	19
3.3. Steds- og samfunnsutvikling.....	30
3.4. Organisasjon og utvikling.....	35
3.5. Infrastruktur.....	37
4. Oppsummering	40
4.1 Investeringer	41
4.2 Oppgraderinger	41
4.3 Nye kvadratmeter	42

1. Innledning

Langsiktig drifts- og investeringsanalyse 2020-2030 gir en sammenfattet analyse av kommunens økonomi i et langsiktig perspektiv. Formålet med analysen er å peke på de langsiktige utfordringene og mulighetene som foreligger på drift og investering ved behandlingen av handlingsprogram frem mot 2030.

Hoveddelen av kommunens samlede driftsbudsjett går i dag til tjenesteområdene helse, omsorg, velferd, skole og barnehage. I årene frem mot 2030 vil det også være behov for betydelige investeringer knyttet til disse tjenestene og til infrastruktur. Hovedfokuset i denne analysen er derfor lagt på drifts- og investeringsbehov knyttet til disse tjenestene.

Ny kommunelov legger sterkere vekt på langsiktig og helhetlig økonomistyring der finansielle måltall er et av verktøyene. Bestemmelsene stiller overordnede krav til styring og forvaltning av kommunens virksomhet og økonomi over tid. Det økte fokuset på langsiktig bærekraft betyr økt fokus på kommunens gjeld. En bærekraftig økonomi vil kreve aktive grep i dag for å opprettholde kommunens økonomiske bæreevne.

Det legges opp til at kommunens langsiktige drifts- og investeringsanalyse oppdateres annet hvert år.

1.1. Status og utfordringer

Kommunen har hatt en periode med god utvikling i økonomiske nøkkeltall. Netto driftsresultat har vært over målsetningen på 1,75 prosent over flere år, og disposisjonsfondet har vokst til kr 181 millioner. Sammenlignet med andre kommuner, for eksempel basert på resultater i kommunebarometeret, leverer Lier kommune i det vesentligste kvalitativt gode og kostnadseffektive tjenester. Imidlertid har kommunen også utfordringer i økonomien. Tre vesentlige utfordringer er beskrevet under.

Investeringsbehovet

Investeringsbehovet de neste 10 årene er den største utfordringen for kommuneøkonomien. Finanskostnadene er beregnet å falle på grunn av lavere rente de første årene, men vil så stige igjen som følge av store investeringer mot slutten av perioden. Investeringsbehov og konsekvenser for driften, synliggjort ved netto driftsresultatet omtales grundigere senere i analysen.

Omstillingskrav for å komme i balanse med budsjett

I første tertial ble det rapportert om prognose på merforbruk i tjenestene på kr 13 millioner i 2020. De fleste behovene som har utløst merforbruket i 2020 vil også foreligge i 2021. I gjeldende HP ligger det allerede et uspesifiserte omstillingskrav på kr 10 millioner fra 2022, med halvårseffekt på fem millioner fra 2021. Til sammen vil det si at kommunen må driftes ca. 20 millioner kroner mer kostnadseffektivt. En slik omstilling vil bli krevende da kommunen allerede leverer kostnadseffektivt på de fleste tjenesteområder. Det er derfor viktig at det gjennomføres gode prosesser som sikrer at kommunen finner hensiktsmessige tiltak for å kunne løse utfordringene.

Lave inntekter pr innbygger

Lier har pr. innbygger skatteinntekter over landsgjennomsnittet, frie inntekter på landsgjennomsnittet og totale inntekter under landsgjennomsnittet. Disse inntektsvurderingene gjelder både pr innbygger og pr behovskorrigert innbygger. Det vil si at når man tar høyde for at enkelte innbygger har behov for flere kommunale tjenester, som de yngste og eldste innbyggerne. Lave samlede inntekter pr innbygger gir krevende økonomiske rammer i møte med økte forventninger til kommunale tjenester.

1.2 Økonomiske handlingsregler

Det er lovpålagt at kommunen skal ha handlingsregler for økonomiske nøkkeltall. Dette er i Lier fulgt opp i kommuneplanens samfunnsdel. Nivåene på disse handlingsreglene er vedtatt i behandlingen av handlingsprogrammet for 2020-2023.

Lier har utfordringer med alle våre tre økonomiske handlingsregler i den kommende tiårsperioden.

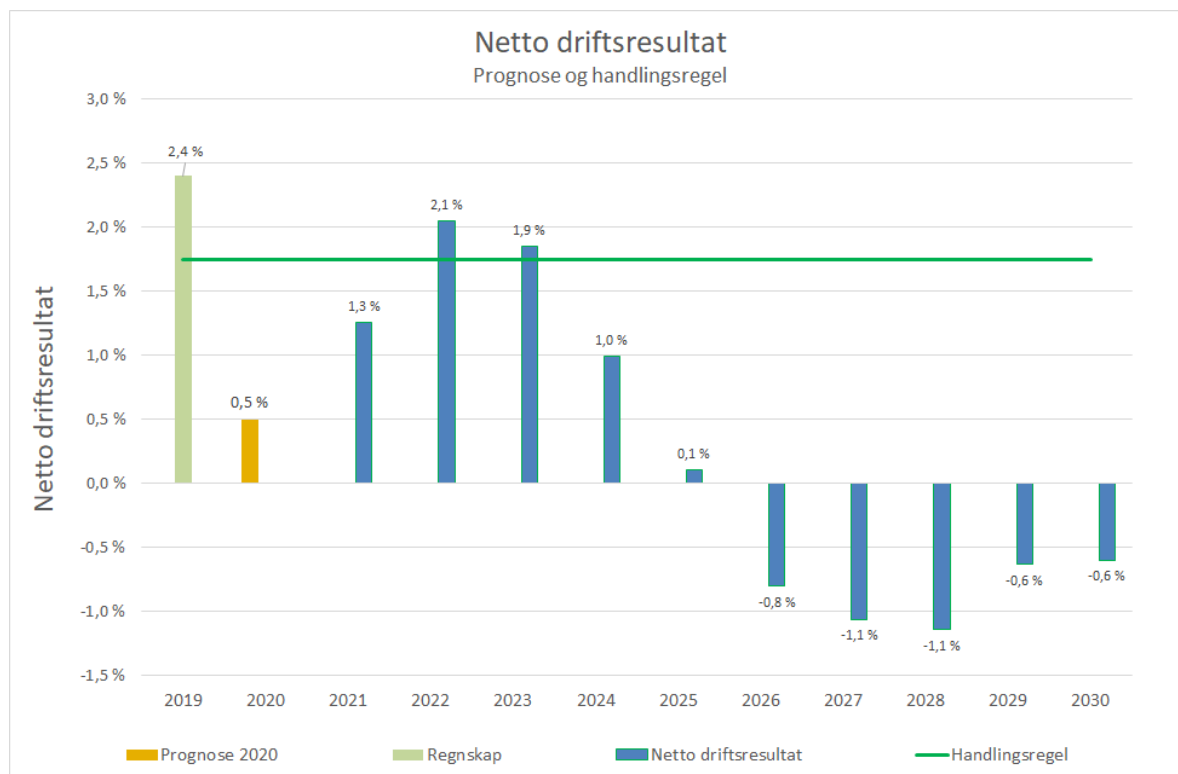
Lier kommunes handlingsregler:

1. Lier skal ha et netto driftsresultat på minimum 1,75 prosent

Netto driftsresultat i prosent av kommunens driftsinntekter, for kommunen som konsern, er ansett for å være det viktigste økonomiske nøkkeltallet i kommunal sektor. Teknisk beregningsutvalg og fylkesmannen har anbefalt norske kommuner at netto driftsresultat bør være på minimum 1,75 prosent.

På kort sikt får kommunen lavere rentekostnader enn forutsatt i HP 2020-2023. Utover i perioden stiger finanskostnadene. Kommunen får derfor store utfordringer med å nå handlingsregelen for netto driftsresultat. Prognose og handlingsregel for netto driftsresultat for kommunen som konsern er vist under.

For de to siste åren i perioden ligger det inne 10 millioner årlig i vekst tilskudd. Det er i tråd med befolkningsprognosen. Befolkningsprognosen indikerer at dette også vil øke i 2031, men så langt frem er dette selvfølgelig også usikkert.

2. Lier skal ha et disposisjonsfond på over 10 prosent av driftsinntektene

Disposisjonsfondet sier noe om hva kommunen har av buffer i økonomien. Dersom kommunen går med underskudd, blir det et spørsmål om man har oppsparte midler til å dekke underskuddet.

Disposisjonsfondet er en regnskapsstørrelse, det er ikke penger i banken til fri disposisjon. En av grunnene til at måltallet for disposisjonsfond blir anbefalt å være på hele 10 prosent av driftsinntektene i kommunen som konsern, er at regnskapsreglene åpner for at kommuner ikke kostnadsfører alle utgifter til pensjon i regnskapsåret. Dette er en ordning som ble opprettet for å flate ut svingninger i pensjonskostnader, men i ettertid har det vist seg å akkumulere et underskuddsfond - ofte beskrevet som et akkumulert premieavvik.

I Lier kommune har man en ordning der virksomheter får ta med seg en andel av et overskudd eller et underskudd på kr 300 000 pr. virksomhet. Disse midlene er en del av disposisjonsfondet i regnskapet. Ordningen er etablert for å skape incentiver for at virksomheter ikke skal bruke unødige ressurser for ikke å miste overskudd de klarer å akkumulere gjennom et driftsår.

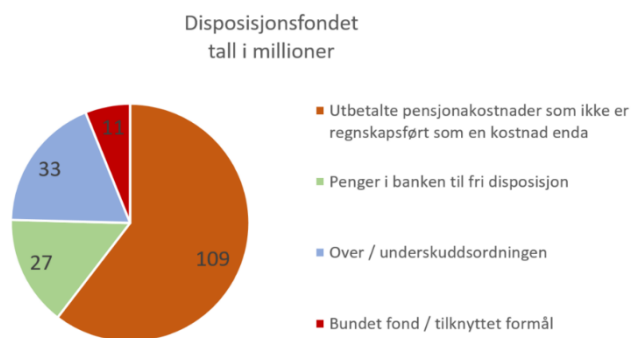
For å identifisere et netto overskuddsfond, eller andelen av disposisjonsfondet som er penger i banken til fri disposisjon, trekker man fra andelen som er bundet fond. Budet fond

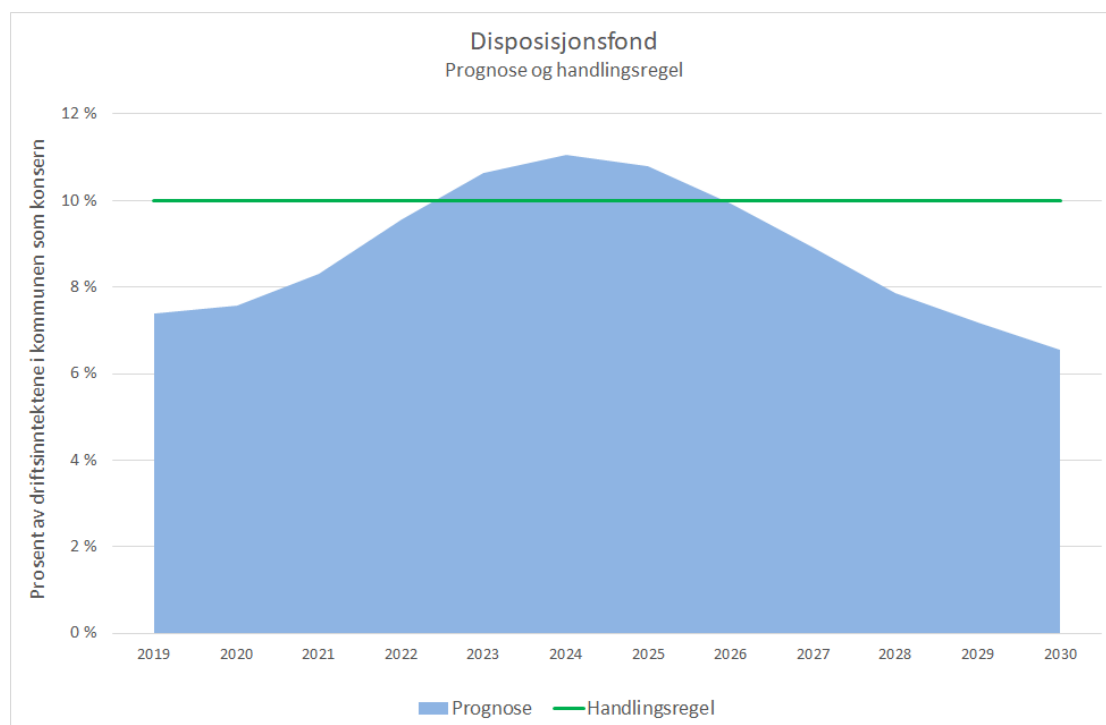
består av midler kommunen er forpliktet til å bruke på spesifikke tiltak. Tilsvarende er utbetalte pensjonskostnader som ikke er regnskapsført enda (akkumulerte premieavviket) i realiteten ikke tilgjengelige uten å ta opp lån. Nettobeløpet på over- og underskuddsordningen har vi også sett bort fra i oversikten under. Når disse midlene er fratrukket fondet ser man hva kommunen har av penger i banken til fri disposisjon, slik vist i tabellen nedenfor.

Disposisjonsfond pr 2019

Det er budsjettert i Handlingsprogrammet for 2020-2023 med å nå 10 prosent i 2022. Disposisjonsfondet er forventet å falle når netto driftsresultat blir negativt.

Prognose for disposisjonsfond

3. Lier skal ha en gjeldsgrad eksklusive selvkost på maksimalt 70 prosent

Det anbefales at kommunene har en handlingsregel knyttet til gjeldsgrad. Lier kommune har en handlingsregel for gjeldsgrad eksklusive selvkost. Årsaken til at man ser bort fra selvkost er at finanskostnader til investeringer i vann og avløp i prinsippet kan dekkes av gebyrer. Finanskostnader på øvrig gjeld må dekkes av kommunens øvrige inntekter.

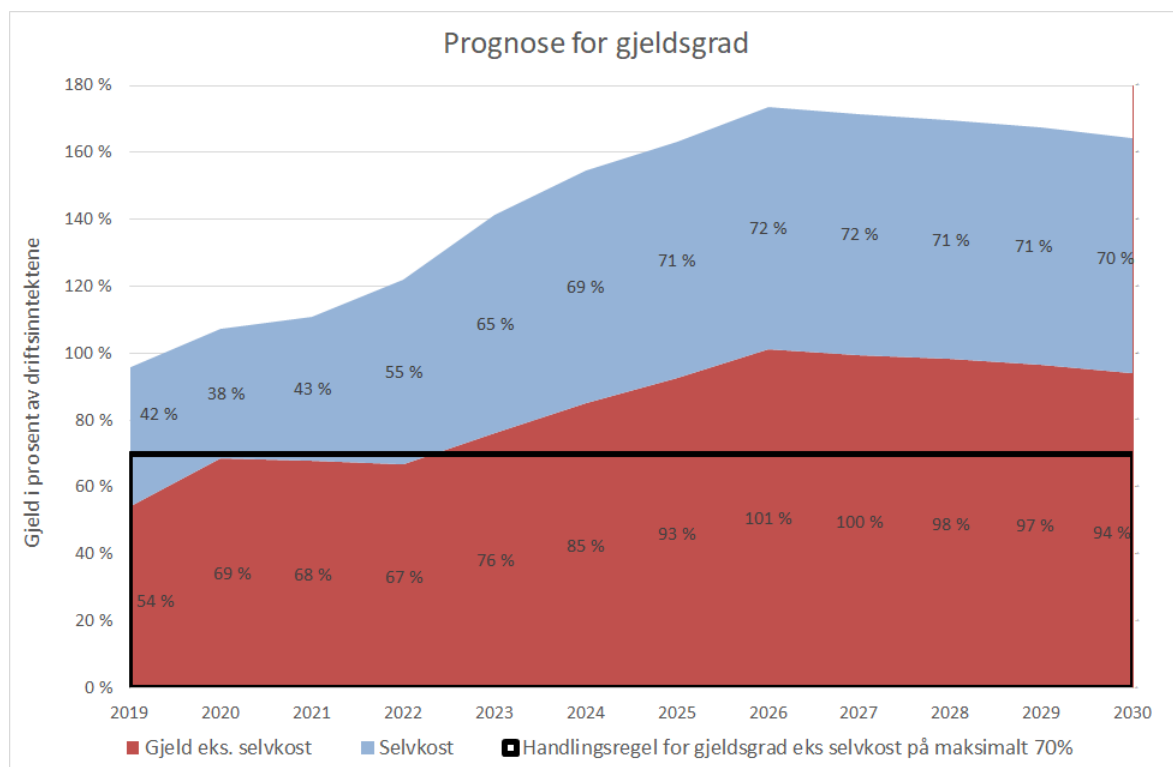
Lier kommunes brutto gjeld i 2020 er på kr 2,75 milliarder ink. ubrukte lånemidler og startlån.

Handlingsregelen er ment å sikre at kostnadene ved å låne ikke blir for høye.

-Når vi låner 100 millioner gir det ca. 4 millioner i finanskostnader på drift, -selvsagt avhengig av rentenivå.

Gjeldsgraden sier noe om finanskostnader og renterisiko. Finanskostnadene er i hovedsak knyttet til investeringer i bygg og infrastruktur. For kommunen er det kostnadseffektivt over tid at behovet for arealer i tjenesteproduksjonen dekkes gjennom eie og ikke leie. Det er videre kostnadseffektivt at kommunen ikke disponerer mer areal enn nødvendig.

Kommunens gjeldsgrad eks. Selvkost, vil i løpet av perioden stige til over 70 prosent av driftsinntektene. Selv med lave renteforventninger vil denne gjelden medføre betydelige driftskostnader knyttet til betjening av renter og avdrag. Det er også utfordringer knyttet til gjeldsveksten innenfor selvkostområdet. Selv om gebyrer i prinsippet kan finansiere mye av finanskostnaden knyttet til selvkost, vil det bety relativt store økninger på gebyret.

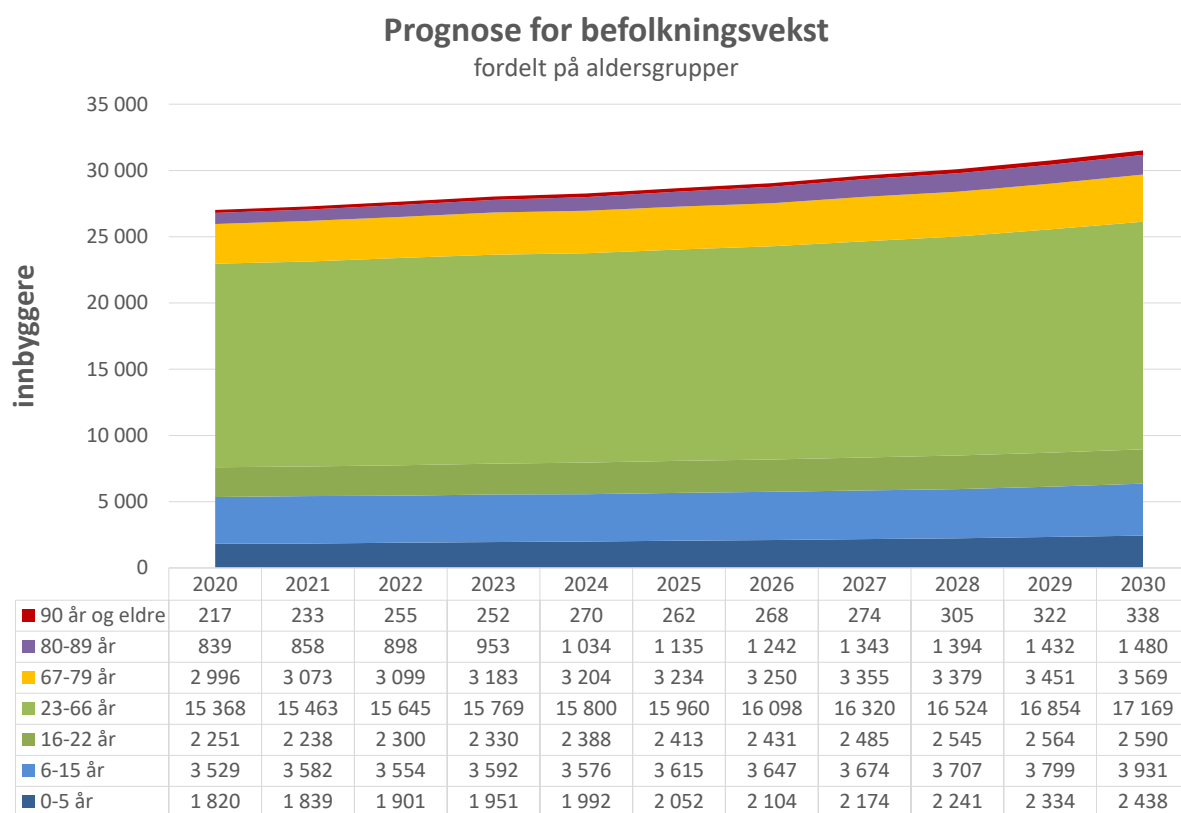

På det meste er det nesten en dobling i rentebærende gjeld som andel av driftsinntektene.

2. Forutsetninger for analysen

2.1. Befolkningsprognoser

Befolkningsprognosen som ligger til grunn for denne analysen er basert på gjeldende boligbyggeprogram. Befolkningsprognosen justeres hvert år og presenteres i HP. Frem til 2030 er det forventet at befolkningen i Lier vokser til 31 515 innbyggere.

Befolkningsprognosen viser at:

- *det forventes en **betydelig vekst blant de eldre innbyggerne** i kommunen. Andelen liunger over **80 år doubles, til 1 800**. Veksten i den eldre delen av Liers befolkning er dels koblet til den samlede befolkningsveksten, men i hovedsak er det en konsekvens av at innbyggere i Lier blir eldre. På lik linje med de fleste kommuner i landet.*
- *det er en vekst på **ca. 500 flere barn i barnehage**, det er over snittet for befolkningen for øvrig.*
- ***elevtallet i lierskolen øker med ca. 400** i perioden. Det er en vekst godt under gjennomsnittsveksten i Lier kommune de neste ti år. Det forventes imidlertid en større vekst for skole i årene etter 2030.*

Lokale variasjoner

Figuren over viser utviklingen i hele kommunen. Imidlertid er det lokale variasjoner, og dette er sentralt for den kommunale tjenesteproduksjonen. Det forventes at kommunen får en sterkere befolkningsvekst enn tidligere når byutviklingsområdene Fjordbyen og Gullaug igangsettes. Hovedtyngden av nye innbyggere vil da bosette seg i disse områdene. Det forventes imidlertid at byutviklingen vil medføre at mange husstander uten barn (50+) flytter fra boliger ellers i kommunen og til utviklingsområdene. Dette vil frigjøre boliger som egner seg for barnefamilier og medføre tilflytting av yngre mennesker også til de øvrige skolekretsene.

Strategivalg for fjordbyen både med henhold til boligsammensetning og skole-/barnehage tilbud vil påvirke alderssammensetningen i dette området spesielt og i hele kommunen generelt. Befolkningsprognoser som produseres fremover vil bli mer presise når disse valgene er tatt.

2.2. Økonomiske forutsetninger for analysen

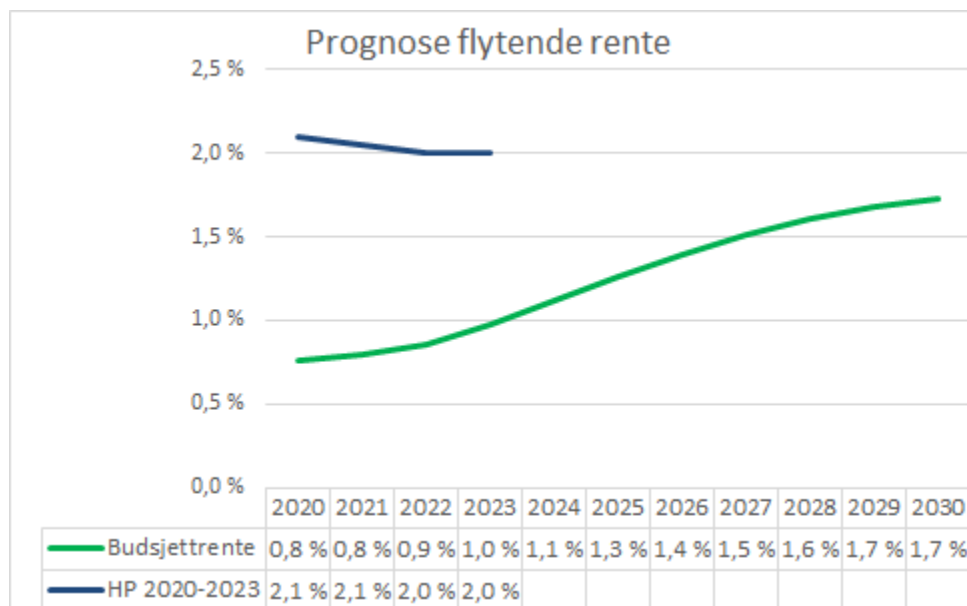
Usikkerhet knyttet til befolkningsprognosene medfører også usikkerhet knyttet til de økonomiske analysene i rapporten. Det er derfor viktig at planer justeres jevnlig for å fange opp endringer i ferskere prognoser og den faktiske utviklingen. Uansett er det viktig at det gjøres vurderinger av hvordan investeringer vil påvirke driftsmarginen.

Forutsetninger for prognosen på netto driftsresultat:

- Det forutsettes en flytende rente i tråd med renteprognose pr 2. juni 2020
- For vann og avløp forutsettes det at økte finanskostnader dekkes av økte gebyrinntekter.
- For vei er det ikke forutsatt utbyggingsavtaler, som kan dekke noe av investeringene.
- Det forutsettes at forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU) og finanskostnader knyttet til investeringer i ordinære boliger dekkes av husleieinntekter.
- Det forutsettes at det disponeres 10 millioner til egenkapital for investeringer årlig de første fire årene.

Prognosen for flytende rente er pr begynnelsen av juni 2020 langt lavere enn det som ligger i HP for 2020-2023. I 2020 vil effekten av rentefallet være begrenset da kommunen i praksis har ett års binding på mye av flytende renter. For 2021 vil imidlertid besparelsen på flytende renter være kr 15 millioner. Utover i kommende tiårsperiode blir også besparelsen mindre fordi renten er forventet å stige. Prognosen for flytende rente kommunen må betale er vist med en grønn linje i figuren under.

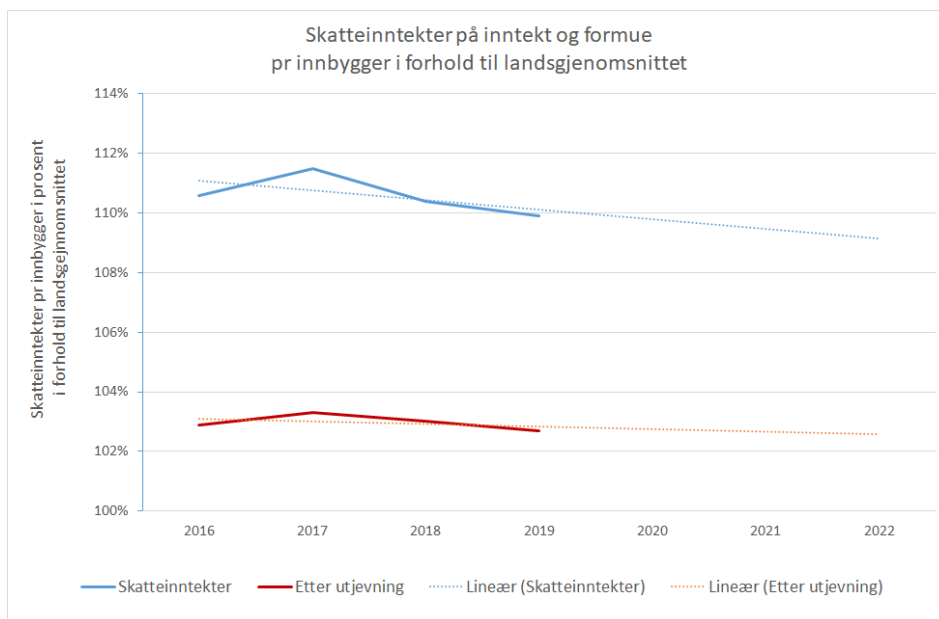
2.3. Frie inntekter (skatt og rammetilskudd) frem mot 2030

Skatt

Lier fikk 925 millioner i skatteinntekter i 2019. Dette tilsvarer 42,8 prosent av kommunens inntekter. Det er en andel av skatt på inntekt og formue for privatpersoner som går til kommunene. Andelen for skatt på inntekt justeres hvert år og omtales som skatteøre. Når kommunen får mer i skatt enn forventet pr innbygger justeres skatteøret ned, slik at Lier er ikke garantert høyere skatteinntekter fremover pga. god skatteinngang de siste årene.

Lier har skatteinntekter over landsgjennomsnittet pr innbygger. Etter skatteutjevning på 60 millioner, fikk Lier skatteinntekter på 102,7 prosent av landsgjennomsnittet i 2019. Det er i praksis over 70 prosent utjevning av skatteinntektene. Dvs. at skatteinntektene må øke med over 10 millioner, for at kommunen skal få beholde 3 millioner i økte inntekter.

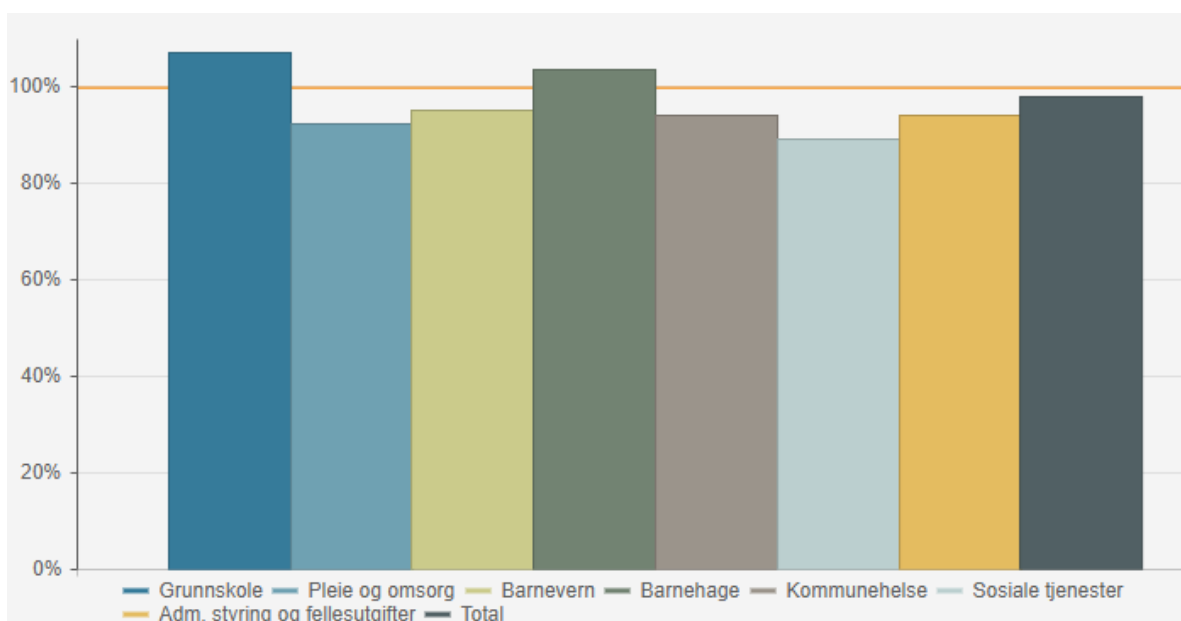
Det vil bli økte skatteinntekter med vekst i innbyggertall. Lier forutsetter at skatteinntekten pr innbygger er på dagens nivå, men dette er usikkert. Utviklingen de siste fire årene med prognoser fremover er gjengitt under.

Rammetilskudd

Rammetilskuddet er overføringer fra staten. Lier fikk 575 millioner kroner i rammetilskudd i 2019. Dette tilsvarer 26,6 prosent av kommunes samlede inntekter.

Det ligger en utgiftsutjevning i rammetilskuddet som bidrar til å jevne ut variasjoner i utgiftsbehovet mellom kommunene. I utgiftsutjevningen får hver kommune beregnet et behov ut fra hvilken sammensetning av innbyggere den har. Eksempler på forhold av betydning er sammensetningen av innbyggerens alder, sosiale og økonomiske forhold. I tillegg er geografiske forhold av betydning. Kommuner med et behov over landsgjennomsnittet får et tillegg i sitt rammetilskudd, mens kommuner med lavere behov får et trekk.

Totalt utgiftsbehov i Lier er beregnet til 98,2 prosent av landsgjennomsnittet.

Behovet er noe over for skole og barnehage, mens det er noe under landsgjennomsnittet på øvrige områder.

Rammetilskuddet omfatter også tilskudd til kommuner med høy befolkningsvekst. Veksttilskuddet gis til kommuner som gjennom den siste treårsperioden har hatt en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst høyere enn 1,4 % og skatteinntekter under 140 % av landsgjennomsnittet. Satsen pr. innbygger utover vekstgrensen prisjusteres og utgjør i 2020 kr. 60.615. Befolkningsøkning er kostnadskrevende, og særlig kostnadskrevende dersom man har en økning like under grensen for veksttilskudd. Da får man alle merkostnadene og ingen merinntekter knyttet til befolkningsveksten. For Lier kommune er det ikke forventet et veksttilskudd før i 2029 og 2030.

Fremtidig utvikling i frie inntekter

Liers frie inntekter utgjorde i 2019 kr 1, 5 milliarder. Noe som utgjorde 70 prosent av kommunens inntekter. De øvrige inntektene består i hovedsak av brukerbetaling, øremerkede tilskudd og MVA kompensasjon.

Prognose for vekst i kommunen frie inntekter frem mot 2030

Tall i tusen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Årlig	29 013	27 884	30 547	32 675	31 396	41 308	43 601	52 695	47 829	58 530
Akkumulert	29 013	56 897	87 444	120 119	151 515	192 823	236 424	289 119	336 948	395 478

3. Framskrivning av drifts- og investeringsbehov 2020-2030

3.1. Oppvekst

Oppvekst består av barnehager, skoler, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), voksenopplæringen, barnevernet og helsetjenesten for barn og unge. Det er barnehage, skole og barnevern som omtales i det følgende da det er her de største investeringene vil komme. I tiårsperioden er det beregnet en økning i barnetall på ca. 500 i barnehage og ca. 400 i skole.

Barnehage

Nåsituasjon

Lier har et kostnadsnivå for barnehage som ligger godt under kommunegruppe 13. De siste årene har det vært en betydelig økning i kostnader pr barn i kommunale barnehager. Dette skyldes nedgang i barnetall i de kommunale barnehagene, samt økte lønnskostnader på grunn av de nye bemanningsnormene. I 2020 vil det bli fremlagt en barnehagebehovsplan, deler av de analysene som vil danne grunnlaget for denne planen er lagt inn i dette dokumentet.

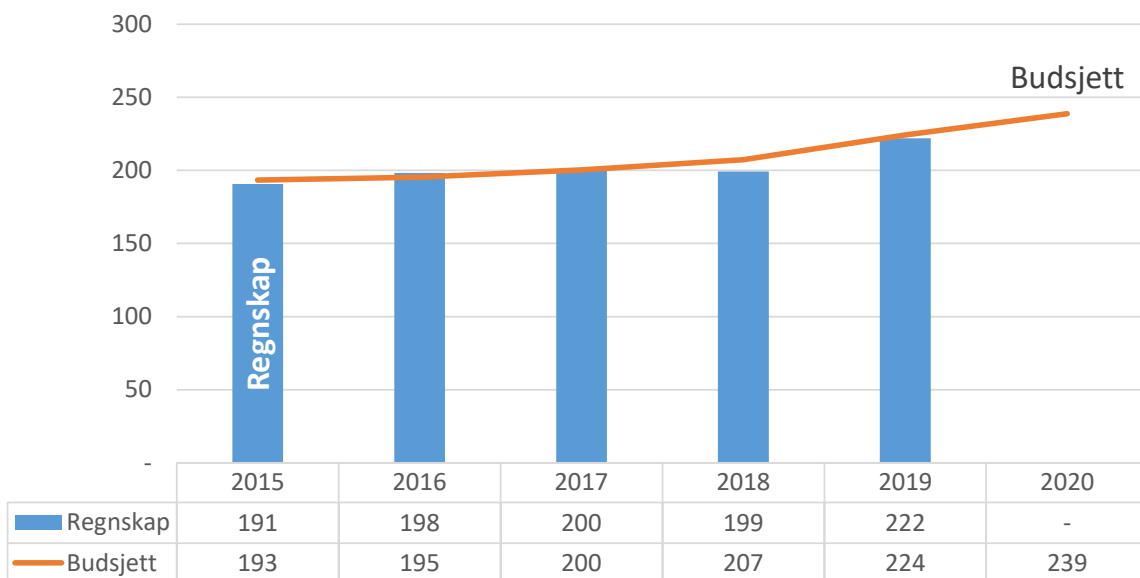

Lier har en høy andel private barnehager. Det er kostnadene til de kommunale barnehagene som er grunnlaget for tilskuddet til de private barnehagene. Dette innebærer at desto lavere kostnadene er pr barn i de kommunale barnehagene, desto lavere blir tilskuddssatsene.

Rapporter fra Universitetet i Stavanger og FAFO indikerer at barnehager bør ha en viss størrelse for å unngå sårbarhet knyttet til fag, bemanning og økonomi. Større enheter gir mer effektiv barnehagedrift. Anbefalt barnehagestørrelse er 6-12 avdelinger, eller mellom 90-180 barn. Basert på disse anbefalingene kunne barnehagene i Lier med fordel vært større både hver for seg, men også gjennomsnittsstørrelsen. Tiltak for å øke gjennomsnittsstørrelsen kan være utvidelser, etablering av store kommunale barnehager, og overføring av små kommunale barnehager til private aktører. Rådmannen anbefaler to disse tiltakene. Besparelsen er trolig høyest ved å privatisere den minste kommunale barnehagen. Effekten av en ny stor kommunal barnehage vil trolig ikke bli særlig stor dersom man både privatiserer den minste kommunale barnehagen og utvider en eller begge de øvrige kommunale barnehagene. Dersom den minste kommunale barnehagen videreføres, kan det bli noe mer kostnadseffektivt å bygge en ny stor kommunal barnehage.

Det er en forutsetning for ikke å måtte bruke nasjonale satser for tilskudd til private barnehager at kommunen driver minst én egen barnehage. Det mest kostnadseffektive er å drive få kommunale plasser på en kostnadseffektiv måte. Det er forutsatt i HP at kommunen kun skal drifte to kommunale barnehager og redusere sine gjennomsnittskostnader pr barn i de kommunale barnehagene. Dette vil gi lavere kostnader for tilskudd til private barnehager. Det er ikke forventet at kommunen vil kunne redusere kostnadene vesentlig innen barnehage ut over denne vedtatte planen, dette på grunn av bemanningsnormer og et allerede lavt kostnadsnivå.

Barnehage, mill. kr

Økonomisk utvikling på drift

Kommunen betaler i 2020 driftstilskudd til private barnehager på kr 220.228 for barn 0-2 år og 105.516 kr for barn 3-5 år. Dersom vi ikke hadde hatt kommunale barnehager, måtte kommunen ha betalt nasjonale satser for driftstilskudd. Disse satsene er 5,6% høyere enn kommunens egne satser i 2020.

Ved etablering av nye barnehager må det forventes at kostnadene til barnehager i en periode går noe opp. Det er fordi nye barnehager er noe dyrere enn eldre barnehager uavhengig av om de er kommunale eller private. Dette handler om finanskostnader for kommunale barnehager og kapitaltilskudd til private barnehager.

I barnehageanalysen synliggjøres et behov for barnehageplasser for 517 barn i perioden. Økte inntekter vil i hovedsak dekke de økte kostnadene. Kapitaltilskudd til private barnehager varierer med alder på bygg og nye bygg utløser et høyere kapitaltilskudd. Forventet merkostnaden for nyere barnehagelokaler er estimert til ca fire millioner.

Rådmannen foreslår å bygge en ny kommunal barnehage i fjordbyen og utvide en eksisterende kommunal barnehage. Til sammen vil kommunen da tilby 125 nye kommunale barnehageplasser. Drift av kommunale plasser er noe dyrere enn drift av private for kommunen. Merkostnaden ved disse foreslåtte 125 nye kommunale barnehageplassene er ca. 4 millioner. Det forutsettes imidlertid at gjennomsnittskostnaden i kommunale barnehager kan reduseres noe på grunn av stordriftsfordeler når gjennomsnittstørrelsen på de kommunale barnehagene øker. Dette bidrar til et lavere tilskudd til de private barnehagene, med et tilsvarende beløp som merkostnaden for drift av flere kommunale plasser.

I den kommende tiårsperioden vil det måtte etableres nye barnehager enten de er kommunale eller private. Nye barnehager vil ha høyere kapitalkostnader enn dagens barnehager og denne merkostnaden er beregnet til fire millioner i 2030.

Rådmannen er bedt om å se på en besparelse knyttet til endringer av driften av Dambråtan barnehage. I HP ble det vedtatt at Dambråtan skulle videreføres for å sikre et tilstrekkelig barnehagetilbud i Sylling. Dersom denne besparelsen ikke realiseres, vil kostnadene for barnehage øke med ca. 4 millioner.

Investeringsbehov

Behovet for flere barnehageplasser stiger de kommende ti årene. Gjeldende praksis er at all barnehage utbygging skal skje i privat regi, men i nært samarbeid med kommunen med hensyn til lokalisering, behov, økonomi mv.

Demografi per 1.1	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Prosentvis økning	0 %	1 %	5 %	7 %	10 %	13 %	16 %	20 %	23 %	28 %
Økt antall barn	3	22	84	134	175	235	287	357	424	517

Kommunen kan bidra til flere barnehager både ved å bygge for egen drift eller bygge for privat drift, samt at kommunen kan gi kommunale garantier for private barnehager.

Kommunen betaler et kapitaltilskudd til private barnehager som skal dekke deres kostnader til lokaler. Lier benytter nasjonal sats for kapitaltilskuddet, som er på 9300 pr barn i 2020 for barnehager bygd før 2012. Kapitaltilskuddet prisjusteres hvert år og det er ulike satser for alder på byggene. Med en nedbetalingstid for et lån på 30 år, vil kapitaltilskuddet mer eller mindre følge finanskostnader. For en barnehage på 100 barn vil det bli en besparelse på ca. 1 million i år 31 og utover, når barnehagen er nedbetalt og nedskrevet, mens det fortsatt vil være et kapitaltilskudd til en alternativ privat barnehage.

For å møte behovet for flere barnehageplasser foreslår rådmannen i den kommende barnehagebehovsplanen en utvidelse av Lignesstranda for 35 nye barn og en ny stor kommunal barnehage for minimum 90 barn. Videre vil det bli foreslått at private aktører dekker behovet for de resterende 392 barna. Kommunen vil med dette investeringsnivået opprettholde den kommunale andelen barnehageplasser både med og uten en privatisering av en mindre kommunal barnehage.

Nærmere beskrivelse av rådmannens forslag:

- Lignesstranda (kommunal barnehage) - 2025. Utvidelse med 2 avdelinger (35 plasser) - kostnad til investering på ca. 10 mill.
- Barnehage på Lierstranda (privat barnehage) - 2025
Ny barnehage med 5 avdelinger, 91 barn i tilknytning til sykehuset. Her vil det være mange barn fra andre kommuner. Grunnet fakturering mellom kommuner, så bør denne være privat. Kostnad ca. 18,5 mill. (tilskudd drift og kapital).
- Sprellopp Lignesbakken (privat barnehage) - 2025
Utvidelse med 2 avdelinger. Kostnad ca. 6,5 mill. (kommunalt tilskudd til drift og kapital).
- Barnehage på Utsikten (privat barnehage) – 2026
Utvidelse med 2 avdelinger. Kostnad ca. 6,5 mill. (kommunalt tilskudd til drift og kapital).
- Lierskogenområdet - 2027
Utvidelse med to avdelinger, trolig driftet av privat barnehage. Kostnad ca. 6,5 mill. (kommunalt tilskudd til drift og kapital).
- Lierstranda (ny kommunal barnehage) - 2030
Ny barnehage med minst 90 plasser. Sikrer stabilt kostnadsnivå for kommunale barnehager, og derav mindre risiko for større endringer i tilskudd til private. Kostnad til investering anslått til ca. 50 mill.

Mulige tiltak

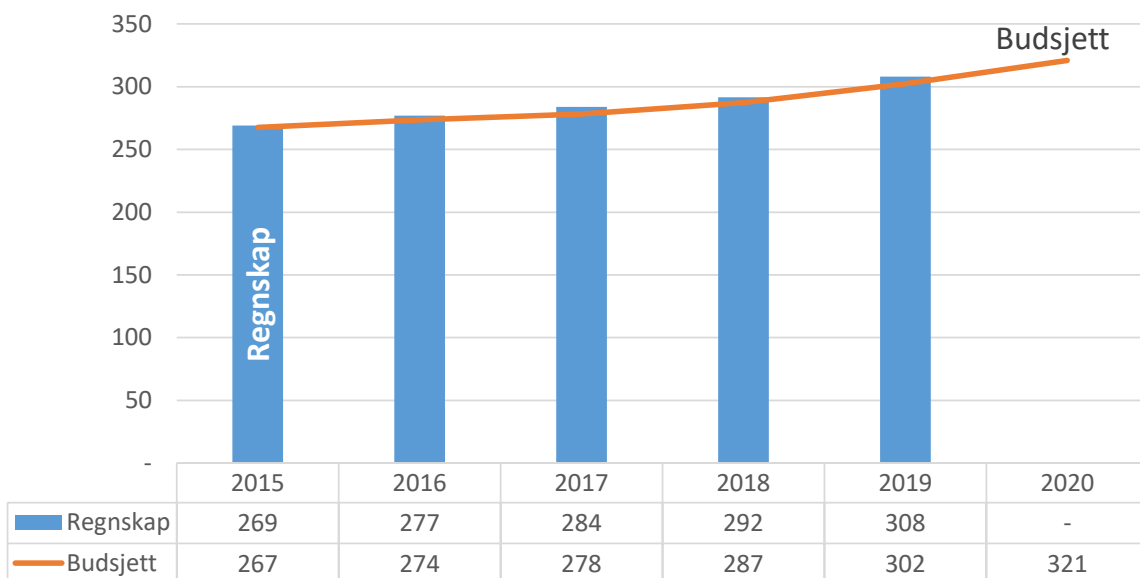
- Barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp, kan få dette i sin helhet fra PP-tjenesten. Dagens praksis er at barnehagene får utbetalt tilskudd for å ansette assistenter. Spesialpedagogene er ansatt i PP-tjenesten. Ved at tilrettelagte tiltak også fra assistenter overføres til PP-tjenesten vil kvaliteten på tjenesten kunne bedres, og det er en god mulighet for å kunne redusere kostnadene fra dagens nivå.

Skole

Nåsituasjon

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene.

Grunnskole, mill. kr

- Lier kommune hadde lave kostnader for undervisning, og ligger godt under snittet i kommunegruppe 13.
- Lier har imidlertid høye kostnader til skolelokaler
- Skolestruktur og lærernorm gjør det krevende å redusere på drift.
- Det er god kapasitet i enkelte skolekretser, og kommunen vil hatt mulighet til å redusere med en skole.

Lier kommune har vesentlig flere kvadratmeter skoleareal pr. skoleelev enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Elevtallsveksten er beregnet til 11 prosent i den kommende tiårsperioden. Arealet på dagens skolelokaler er i teorien tilstrekkelig for elevtallsveksten i den kommende tiårsperioden, men veksten er som kjent ulikt fordelt i kommunen. Skolekretsene spiller derfor også en rolle i kapasitetsvurderingen. Det er forventet elevtallsvekst i områder som Høvik, Lier sykehus, Gullaug og Lierstranda.

Det finnes strukturelle tiltak på skolekretser som kan redusere driftskostnader til undervisning og vedlikehold, samt investeringskostnader til oppgraderinger. Disse er berørt i utarbeidelsen av skolebehovsplan og ikke videreført på bakgrunn av politiske vedtak.

Økonomisk utvikling på drift

Lærernorm vil være innfridd fra høst 2020. Lønnskostnadene for skole vil dermed øke og få helårsvirkning i 2021.

Oppgraderinger som dekker 80 prosent av behovet for vedlikehold, og investering i en ny skole gir økte finanskostnader og avskrivninger.

Tall i tusen		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Skole 40 år	avskrivninger	1 436	1 874	2 312	2 743	10 381	18 143	18 643	19 018	19 143	19 268
	avdrag	1 149	1 499	1 850	2 195	8 305	14 515	14 915	15 215	15 315	15 415
	rente	364	515	719	976	4 187	8 119	9 025	9 758	10 253	10 623
	finanskostnad	1 512	2 014	2 568	3 171	12 491	22 633	23 939	24 973	25 567	26 037

Det vil også bli en økt kostnad til forvaltning drift og vedlikehold på ca. 12 millioner årlig til de ca. 12 000 nye kvadratmeter på skolebygg, når den nye skolen er klar fra høsten 2026.

Investeringsbehov

Lier har et stort vedlikeholdsetterslep på skolene. Det er planlagt å investere 172 millioner i oppgraderinger i skolene i den kommende tiårsperioden. Dette kommer i tillegg til 45 millioner i vedlikehold (som er planlagt over LEKF sine driftsmidler) som ikke gir standardheving. Det vil si at totalt kr 217 millioner til vedlikehold av skolene i Lier.

Det planlegges for en ny skole i 10-års perioden (Fjordbyen) Det kan legges opp til flere byggetrinn, slik at skolen kan utvides når det blir behov for det. Totalt planlegges det å bruke kr 817 millioner på skolebygg de kommende ti årene, på vedlikehold, oppgraderinger og investeringer i nye kvadratmeter.

Oppfølging av politiske vedtak:

- Utbedre/forprosjekt Egge skole, ligger i investeringsplanen.
- Mulighetsstudie Midtbygda skole (Oddevall, Egge og Nordal)
- Mulighetsstudie oppvekstsenter ved Nordal skole

Dette løser ikke kapasitetsutfordringene kommunen har i skole i dag eller i fremtiden.

Mulige tiltak

- Spesialundervisning bør kunne reduseres når vi med lærernormen har økt lærerressursen i klassene.
- Det kan være kostnadseffektivt å prioritere mindre utvidelser på enkelte skoler. Generelt er det kostnadseffektivt å utnytte ledig kapasitet i skoler der det er muligheter for det. Dette innebærer å utvide skoler med klasserom opp til kapasitetsbegrensninger for gymsaler, lekearealer ute og øvrige spesialrom, jf. utvidelsene på Høvik skole de siste årene.

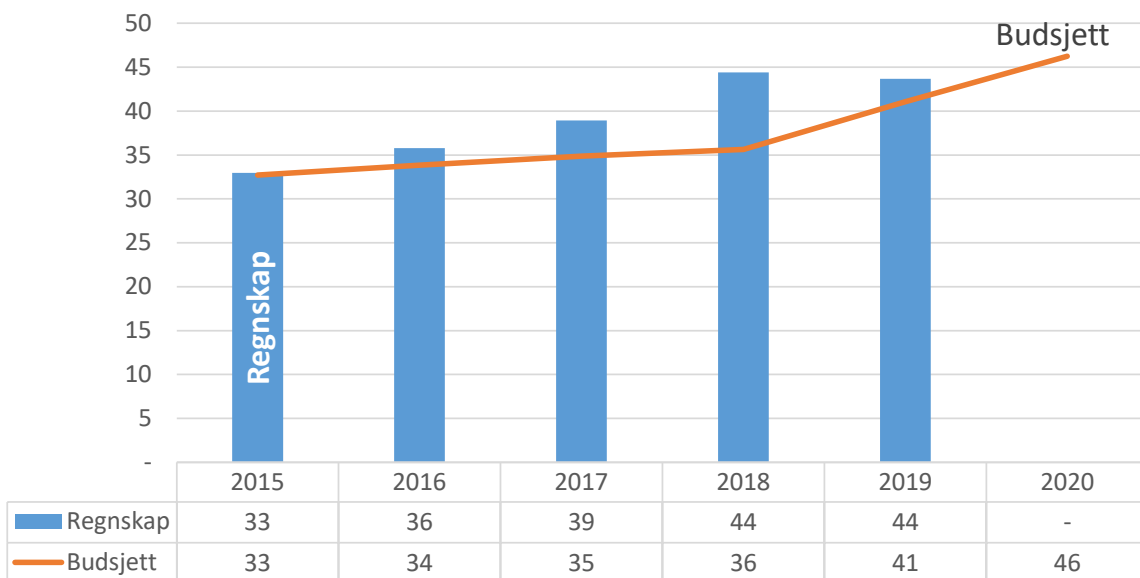

Barnevern

Nåsituasjon

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene.

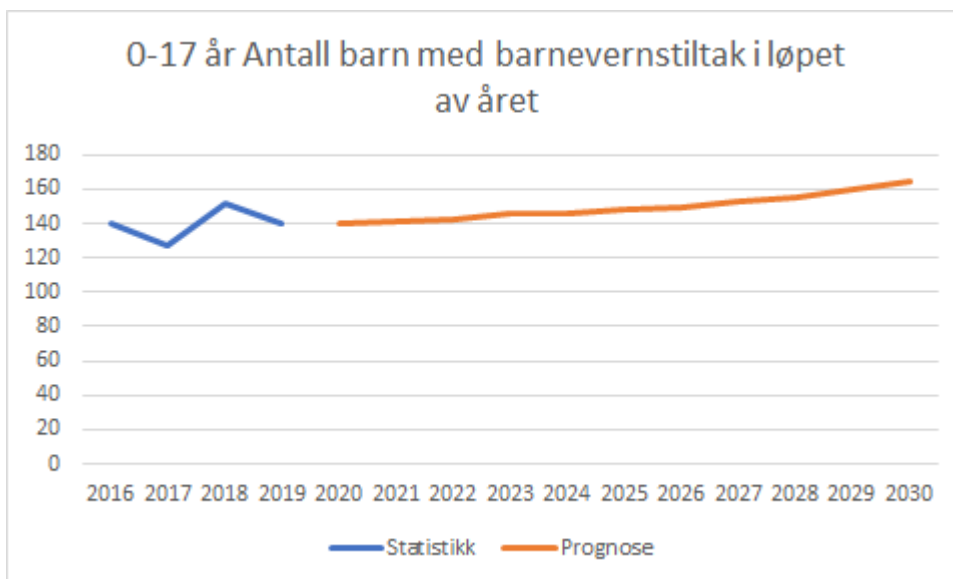
Barnevernstjenesten, mill. kr

- Barnevernet påvirkes av nye barn under tiltak.
- Barnevern hadde en kraftig økning frem til 2018.
- Det har vært en gjennomgang av tjenesten, og det har vært gjort tiltak for å få kontroll på utgiftene.
- I 2019 flatet utgiftene ut og forventes å ligge på budsjett i 2020.
- I KOSTRA fremgår det at kostandene falt mye fra 2018 til 2019 sammenliknet med andre kommuner. Dette hadde sammenheng med avvikling av boliger til enslige mindreårige flyktninger. Vi forventer at kostnaden i 2020 på barnevern vil fremstå enda lavere sammenliknet med andre kommuner neste år.

Økonomisk utvikling på drift

Figuren under viser utvikling og prognose for barn med barnevernstiltak i alderen 0-17 år.

- Antall 0-17 år forventes å stige jevnt. Hvis andelen i barnevernet er lik som 2019 vil økningen i aldersgruppen tilsa en gjennomsnittlig økning på 2 barn i året, tilsvarende 1,5 %.
- Det arbeides med å styrke det forebyggende arbeid og fokus på mer hjelp i familien for å unngå dyre omsorgstiltak.
- Kostnadsnivået forventes å være lavt i 2020. Økte inntekter ser ut til å dekke økt behov for kommende tiårsperiode.

Investeringsbehov

Barnevernsreformen som kommer i 2022/23 vil medføre en økning i antall ansatte ved barnevern på rundt 20 personer. Dette medfører blant annet behov for økning av kontorplasser, et nytt samværslokale og flere møterom. Det vil komme statlige midler til reformen, men det er usikkert om disse vil dekke økte utgifter. I denne planen er det ikke lagt inn beløp for økte drifts- eller investeringskostnader knyttet til barnevernsreformen.

3.2. Helse, omsorg og velferd

Helse, omsorg og velferd består av tjenester til personer med funksjonsnedsettelse i alle aldre, institusjonstjenester til eldre, hjemmebaserte tjenester til alle aldre, psykisk helse og rus, flyktingetjenesten, friskliv, boligkontor, vedtakskontor, sentralkjøkken, seniorsentrene og NAV.

Det har gjennom de siste årene vært fokusert på den ventede veksten innen helse, omsorg og velferdssektoren. Ikke minst er økningen av eldre, og da særskilt gruppen over 80 år blitt omtalt som en felles fremtidig samfunnsutfordring. Imidlertid har man erfart de siste ti år at den største økonomiske utfordringen knyttet til behovs økning innen helse-, omsorgs- og velferdstjenester ikke har vært knyttet til eldre. Derimot har den største økningen kommet innen tjenester til yngre mennesker med funksjonsnedsettelse og personer med utfordringer knyttet til psykisk helse og/eller rus. Helse-, omsorgs- og velferdssektoren må vurdere

tjenestetilbudet og søke nye innovative måter å tenke på for å kunne imøtekomme behovet i årene fremover. Det vil for sektoren ikke være økonomisk bærekraftig å fortsette å gi tjenester på samme nivå og samme måte som i dag sett i et tiårsperspektiv.

Rådmannen vil i denne rapporten særlig fokusere på tjenestene som ytes til eldre, personer i gruppen voksne med funksjonsnedsettelse og personer med utfordringer knyttet til psykisk helse og rusmisbruk. Det er innen disse tjenesteområdene rådmannen vurderer at det vil bli størst utfordringer i kommende tiårs periode. Utfordringer knyttet til NAV vil også bli omtalt.

Lier kommune har som målsetting å satse mest på hjemmebasert omsorg. Sammenholdt med et fokus på en boligutvikling som gir seniorer mulighet til å forberede egen alderdom i praktisk bolig i egnede boområder. I dette er også omsorgsboliger en viktig brikke.

For andre deler av sektoren er det større usikkerhet. Kommunen har god oversikt over personer med funksjonsnedsettelse som allerede bor i kommunen, og hvem som vil gå over fra barn/ungdom til voksen de neste ti år. Derimot er det vanskelig å beregne behov utløst av tilflytting og behov som følge av ervervet funksjonsnedsettelse. Her kan enkeltpersoner medføre svært høye kostnader.

Innen psykisk helse har det vært en behovs økning det siste tiåret. Dette skyldes en nedskalering av sentrale institusjonstilbud til brukergruppen, i kombinasjon med samhandlingsreformen der det fastslås at brukers beste er å bo i eget hjem og i eget nærmiljø. Dette medfører nye og langt mer omfattende oppgaver for kommunen.

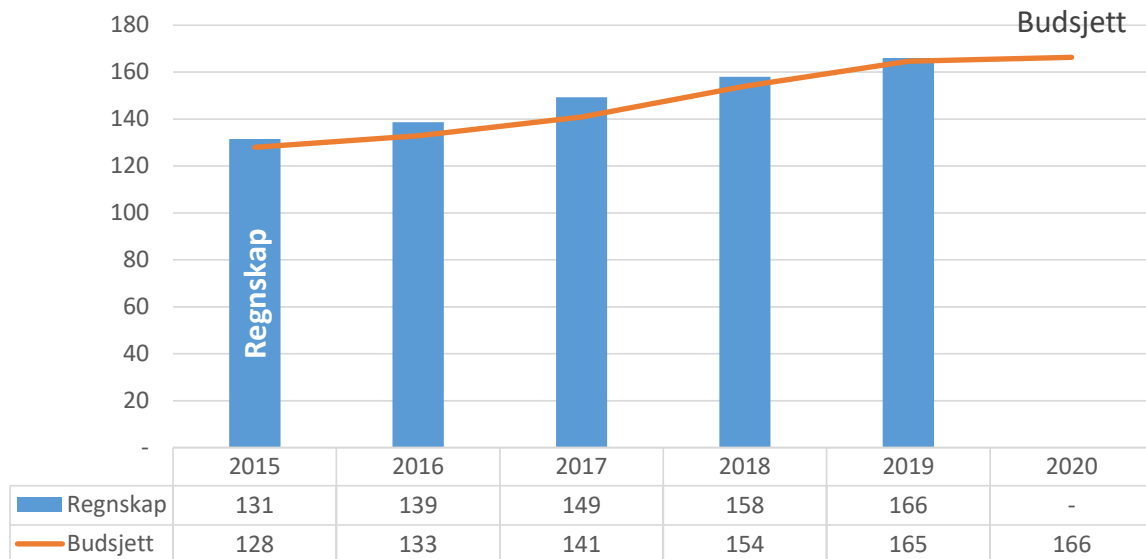
Institusjonstjenester

Nåsituasjon

Når det gjelder gruppen eldre har kommunen gode prognoser på forventet vekst, men det er usikkerhet rundt omsorgsbehovet hos befolkningen over 80 år. SSB har i sitt analysearbeid benyttet tre alternative scenarier som gir støtte til beregning av behov. Liunger over 80 år har i dag bedre helse enn landsgjennomsnittet og har et mindre behov for tjenester. Lier har gjennom de siste 15 år vært en foregangskommune på forebyggende og helsefremmende tiltak rettet mot den eldre befolkning. Rådmannens vurderer at kommunen også fremover vil dra nytte av denne satsningen og således legges det til grunn for fremtidig behov.

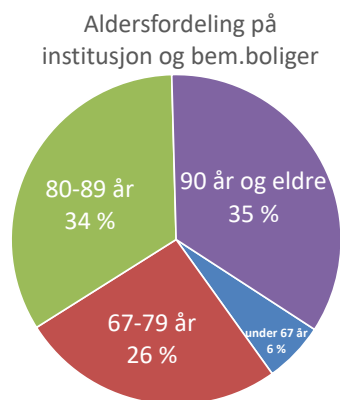
Institusjon for eldre, mill. kr

Figuren over viser en budsjettøkning som delvis skyldes teknisk- flytting av kostnader og en reell økning. I 2017 ble det etablert to kommunale akutte døgnplasser på Nøstehagen. I 2018 ble rammene styrket ved innføring av institusjonsmodellen og økning av 2 plasser på Liertun. I 2019 ble det tilført midler til hverdagsrehabilitering og utvidet dagsenter.

Institusjonstjenester driftes kostnadseffektivt sammenliknet med andre kommuner. Det handler både om kostnader pr plass og antall plasser i forhold til befolkningsgrunnlaget i relevante aldersgrupper.

Økonomisk utvikling på drift

Lier går inn i en periode hvor befolkningsveksten for de eldre er størst. Aldersgruppen 80 + får en relativt kraftig vekst fra rundt 2021. I dag er rundt 68 % av beboere på institusjon og bemannede boliger over 80 år.

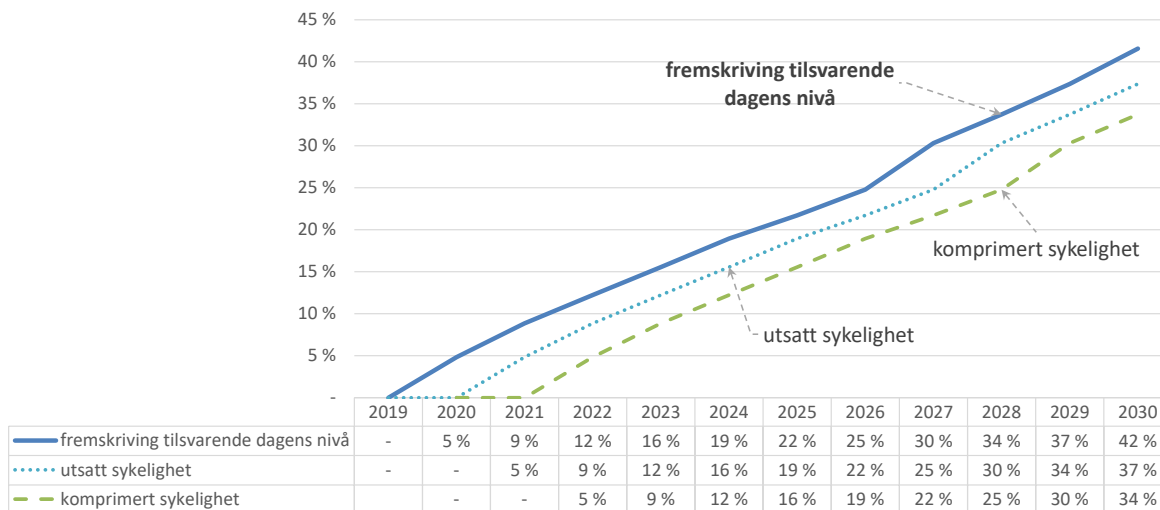
Dekningsgraden for bemannede boliger og institusjonsplasser vurderes å være tilfredsstillende i Lier kommune i dag. Kommunen har noen "overliggerdøgn" på Drammen sykehus (utskrivningsklare pasienter som vi ikke klarer ta imot i kommunen). I 2019 utgjorde dette totalt 40 døgn. Kommunen har også opprettet mulighet for å ta overbelegg i to av

kommunens institusjoner for å løse dette selv, disse plassene ble benyttet ca. 100 døgn i 2019. For å få et bilde av hva befolkningsprognosene vil bety for behovet for omsorgsplasser, har vi laget en framskrivning basert på de brukerne som er i systemet i dag. Det har fokus på dagens nivå for boliger med heldøgns bemanning og institusjonsplasser.

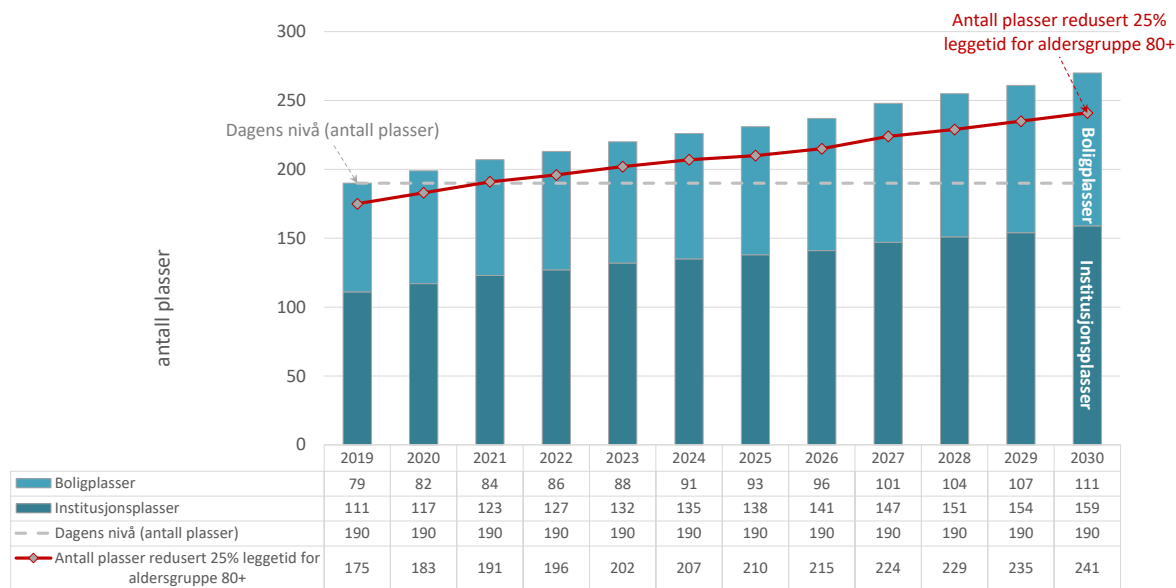

Framskrevet behov for institusjonsplasser og bemannende boliger

Dersom dagens nivå for plasser/boliger skal legges til grunn vil det raskt være et økende behov for nye plasser i tiårsperioden. Økningen vil være på 42 %, noe som tilsvarer 80 nye plasser. Om man derimot legger til grunn SSBs "beste" alternativ, komprimert sykkelighet, vil behovet for nye heldøgns omsorgsplasser i 2030 kun være 34 % økning. Dette tilsvarer 66 nye plasser.

Framskrevet behov for institusjonsplasser og bemannende boliger

Dersom man gjør beregning ut ifra samme dekningsgrad på plasser som i dag, men forventer at alle som blir tildelt plass i snitt benytter den 25 % kortere tid enn i dag, vil dette gi en økning på 51 plasser til 2030.

Rådmannen ser et behov for økning inne heldøgns omsorg og anbefaler at det gjøres en ny vurdering av fremtidig bruk av Liertun. Det er inngått en intensjonsavtale med Drammen kommune om felles utbygning av kommunale døgnplasser lokalisert ved det nye sykehuset. Intensjonen omfatter etablering av lindrende plasser og annet døgntilbud der det vil være

behov for avansert sykepleiefaglig kompetanse. Rådmannen vurderer at behovet for økt antall heldøgns omsorgsplasser for kommende tiårs periode vil kunne løses ved ovenfor nevnte tiltak.

Mulig oppgraderinger på Liertun og investeringer Fosshagen trinn II og III gir økte finanskostnader og avskrivninger.

Tall i tusen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Sykehjem 50 år avskrivninger	2 271	2 352	7 633	12 480	12 526	12 572	12 618	12 664	12 710	12 756
avdrag	1 713	1 744	5 970	9 641	9 494	9 350	9 209	9 071	8 936	8 803
rente	678	749	2 899	5 361	5 983	6 537	6 966	7 272	7 478	7 583
finanskostnad	2 391	2 493	8 869	15 002	15 477	15 888	16 175	16 343	16 413	16 386

Det vil også bli en økt kostnad til forvaltning drift og vedlikehold på ca. 12 millioner årlig til de ca. 12 000 nye kvadratmeter på Fosshagen trinn to og tre.

Investeringsbehov

Investeringsbehovet er betydelig, både som følge av befolkningsveksten og eldrebølgen. Kommunen har ikke noe ledig kapasitet på institusjoner som kan dekke behovsveksten. Fosshagen trinn to og tre en tenkt å dekke bortfall av plasser i forbindelse med omdisponering og/eller rehabilitering av Liertun. Det vil på Fosshagen også være mulig å løse ander funksjoner og behov.

Mulige tiltak

- Ombygging av Liertun sykehjem til omsorgsboliger med heldøgns omsorg
- Etablering av klinisk avanserte korttidsplasser i tilknytning til Helseparken og nye Drammen sykehus

Hjemmebaserte tjenester

Satsning på videre forebyggende arbeid i form av lavterskeltilbud som seniorsentrene og treningstilbud er svært viktig, samtidig som lette vedtaksfestede tjenester som dagsenter må bygges videre ut. Rådmannen anbefaler en økning på 50 % inne dagsenter i kommende 10-års periode.

Hjemmetjenesten er en viktig aktør for å lykkes med lav vekst inne kostnadskrevende døgntilbud. Således anbefaler rådmannen at det i hovedsak er denne tjenesten som prioriteres i 10-års perioden. Teknologisk utviklingen vil gi tjenestemottaker anledning til å oppleve trygghet, selvstendighet og mestring hjemme samtidig som enkelt oppgaver i den moderne hjemmetjeneste kan overtas av digitale hjelpemidler.

Nåsituasjon

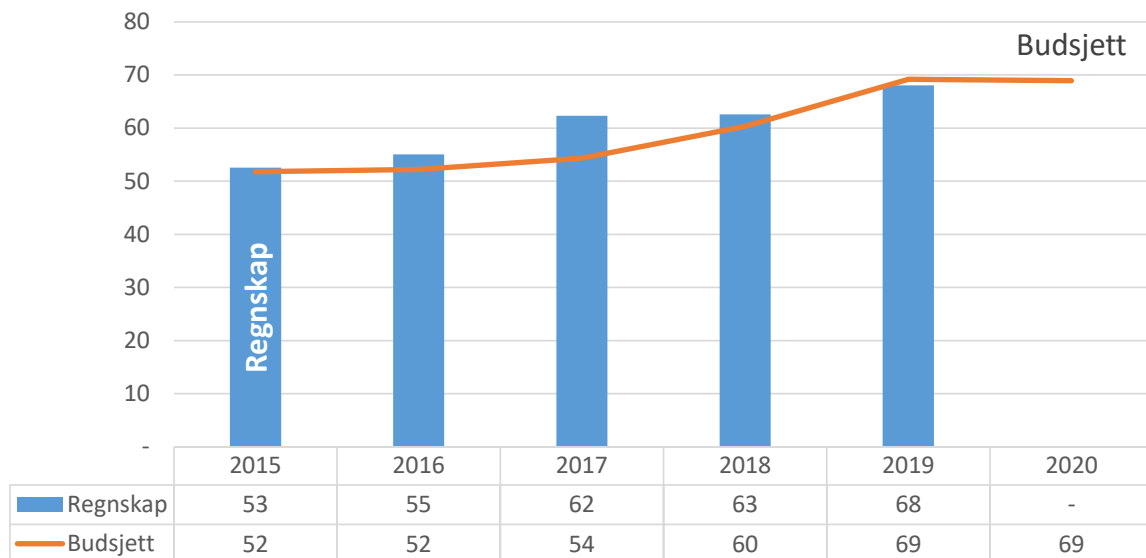
Målsettingen for pleie- og omsorgstjenester er at brukerne skal kunne bo lengst mulig i egne hjem. Derfor er tjenestene innrettet med hovedvekt på hjemmetjenestene. Heldøgns omsorg tilbys kun der det ikke lenger er mulig for hjemmetjenesten å ivareta bruker hjemme på en forsvarlig måte hjemme.

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene (trukket ut boliger, BPA og vedtakskontoret som er flyttet til andre enheter).

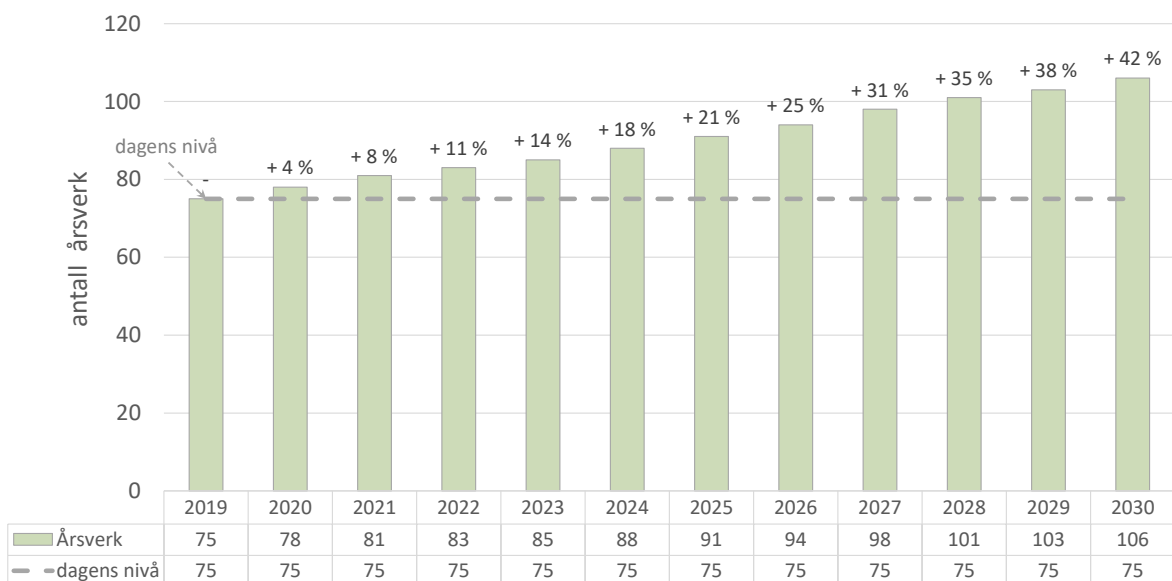
Hjemmetjenesten, mill. kr

Økonomisk utvikling på drift

Under ser man en figur som viser hva befolkningsprognosene vil bety for tjenestene basert på de brukerne som er i systemet i dag. Det er her lagt fokus på dagens nivå for hjemmetjenester. Figuren er basert på brukers alderssammensetning for hjemmesykepleie og befolkningsframskriving.

Framskrevet behov for Hjemmetjenesten

En framskrivning av dagens nivå for hjemmetjenesten gir en like stor vekst som bemannede boliger og institusjonsplasser. Med dette utgangspunktet vil behovet for årsverk i hjemmetjenesten øke med over 40% i løpet av neste 10 år. Det vil likevel lønne seg å satse på en økning i hjemmesykepleien, da en plass i institusjon eller bolig koster vesentlig mer enn en gjennomsnittlig bruker i hjemmetjenesten.

Investeringsbehov

Hjemmetjenesten er nylig etablert som leietaker i «Carterbygget» ved Liertoppen. Behov for ytterligere lokaler kan vurderes inn i Fosshagen trinn tre.

Mulige tiltak

- Økt bruk av trygghetsskapende teknologi til hjemmeboende eldre
- Økt satsning på hjemmebasert omsorg
- Tilrettelagt boligbygning som gir flere eldre muligheter for å mestre eget liv i eget hjem livet ut.

Tjenester til voksne med funksjonsnedsettelse

Lier kommune ha en noe høyere andel av personer med funksjonsnedsettelse enn landsgjennomsnittet. Forventet utvikling innen denne målgruppen er beregnet i forhold til de som i dag bor i kommunen.

Det vil for denne gruppen tjenestemottakere være behov for individuell vurdering og tilrettelegging. For å kunne gi tilpassede tjenester, samtidig som det skal utvises et likest mulig tilbud innen kommunen, jobbes det med tydelige retningslinjer for tjenesteutøvelse.

Hvilket nivå man velger å legge retningslinjene på vil ha stor påvirkning på økonomien i årene som kommer. For eksempel dersom man åpner for individuelt tilpassede ferietilbud dekket i sin helhet av kommunen vil dette kunne gi en vesentlig kostnadsøkning. Ferie for seks beboere en uke i 2018 gav ca. 300.000,- i ekstra kostnad. Da var deler finansiert av bruker selv.

Det vil også være av stor betydning hvordan Lier kommune velger å videreføre dagaktivitetstilbud. For brukere som har omfattende tjenester vil det være en økonomisk gevinst om dette organiseres i egen regi fremfor å kjøpe dette i markedet.

Kostnadskrevende døgntilbud rundt enkeltbrukere kan også gi store økonomiske forskjeller avhengig om dette driftes som et samlokalisert kommunalt tilbud eller gjennom kjøp av enkelttilbud fra private tilbydere. Samlokaliserte kommunale tilbud vil kunne ha en økonomisk gevinst da omsorgsbehovet ofte varierer noe over tid, noe som ikke fanges opp og kan justeres i samme grad i kjøpte tiltak.

Rådmannen anser behovet de neste fem år for tilrettelagte boliger på ulike nivå dekket gjennom allerede iverksatt utbygning på Glitre og plan for Kjellstad gård. Etter dette er det noe usikkerhet ettersom det er store variasjoner knyttet til når foreldre ønsker tilbud om egen

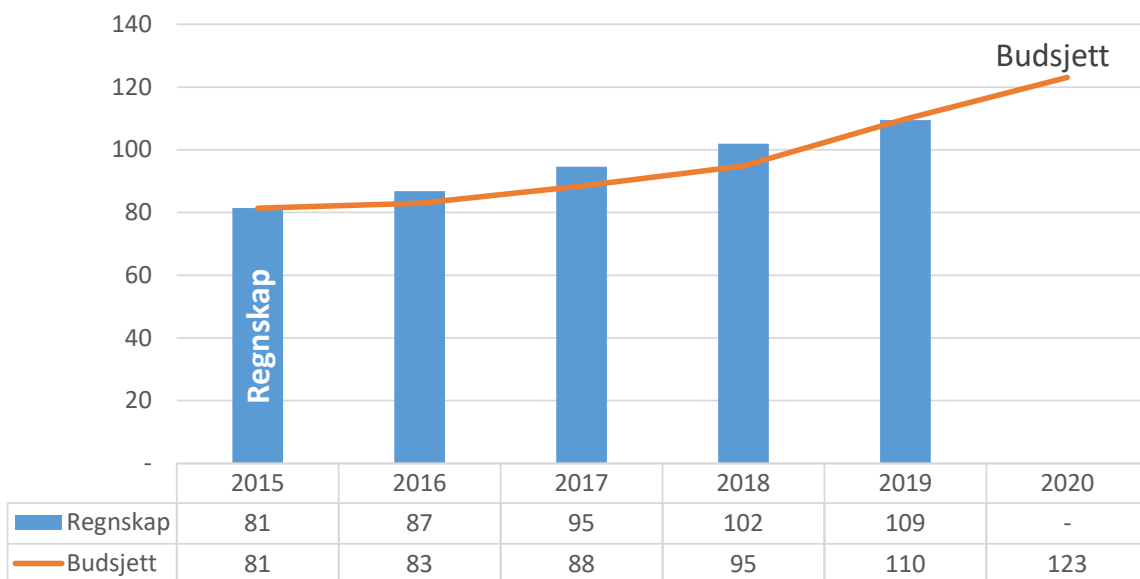

bolig for sitt barn. Ved utbygging av Fosshagen trinn tre vil det også vurderes om det kan etableres et tilrettelagt botilbud for personer med funksjonsnedsettelse.

Nåsituasjon

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene.

Personer med funksjonsnedsettelser voksne, mill. kr

- Tjenesten har hatt en vekst i ressursbruken de siste årene.
- Vekst i antall brukere er prosentvis lavere enn økonomisk vekst.
- Mye ressurskrevende tjenester, noe av veksten dekkes av tilskudd.
- Har gjort tilpasninger og gikk i balanse fra 2019. Forventer balanse i 2020.

Økonomisk utvikling på drift

- Kostnadsutviklingen påvirkes av antallet nye brukere. Det er forventet flere brukere inn i tjenesten enn brukere som går ut.
- Med etableringen av Glitre bofellesskap med 8 leiligheter i 2020 og Kjellstad gård med 8 leiligheter i 2023 så forventes kapasiteten å dekke behovet for boliger de neste fem årene.
- Frem mot 2030 kan det være rundt 30 personer som vil trenge bolig tjenester fra kommunen. Blant disse er det ulike hjelpebehov. Noen vil benytte ordinære leiligheter med "punktvis tjenester", andre vil overta ledige leiligheter i bofellesskap.
- Noen ønsker å bygge i egenregi. Viktig å informere godt om de begrensninger som reglene i Husbanken har.
- Under utarbeidelsen av boligplanen vil behovet for bofellesskap og leiligheter i perioden 2025-2030 vurderes.

Investeringsbehov

Kjellstad ligger inne i investeringsplanen. Det ligger også 50 millioner på investeringer innen velferd mot slutten av tiårsperioden som ikke er spesifisert mht. brukergruppe eller prosjekt, men basert på en kontinuerlig vekst i behov.

Mulige tiltak

- Kjente retningslinjer på tjenestetilbudet som sørger for forutsigbarhet og likeverdighet.
- Tjenestemottakere som kun er i behov av punktvisse tjenester bistås til å benytte det ordinære boligmarkedet.

Psykisk helse og rus (del av mangfold og mestring)

Det kommunale tjenestetilbudet til personer med utfordringer knyttet til psykisk helse og/eller rusmisbruk har endret seg mye de siste årene. Samhandlingsreformen stiller nye krav til kommunalt tjenestetilbud samtidig som utfordringer knyttet til psykisk helse har økt sterkt i befolkningen.

Når det gjelder gruppen med tyngre og alvorlige psykiske lidelser er det gjort en nasjonal endring i tjenestetilbudet. Fra sentralisert døgnomsorg av en viss varighet til mer poliklinisk oppfølging, dette i samhandling med et kommunalt bo og omsorgstilbud. Mange med alvorlige psykiske utfordringer har også et problem knyttet til rusmisbruk.

Lier kommune har ikke et tilstrekkelig utbygget bo- og omsorgstilbud til disse innbyggerne. Dette har tidligere blitt løst gjennom kjøp hos private aktører. Endringer i nasjonale føringer gjør det nødvendig for Lier kommune å etablere en mer helhetlig tjenestekjede til brukere med psykiske lidelser og/eller rusmiddelutfordringer.

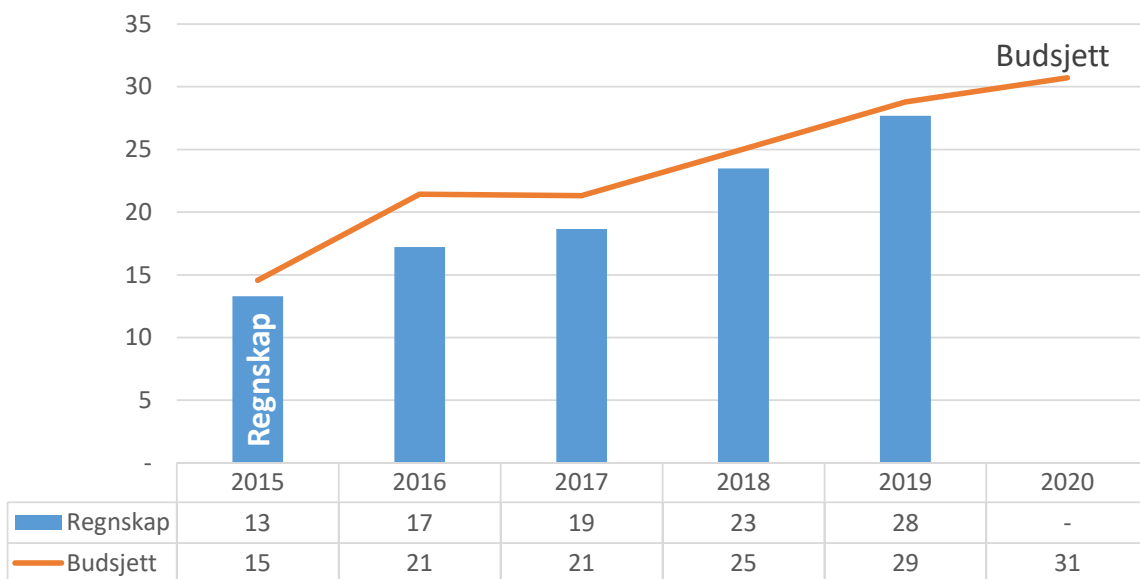
Kommunen har i dag ikke et egnet tilbud til personer som har blitt, og ønsker å forbli, rusfrie. Til denne gruppen mangler både adekvate dagtilbud og egnede botilbud. Kommunen mangler også robuste småhus for innbyggere som har liten boevne og som takker nei til helsehjelp.

Nåsituasjon

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene.

Psykisk helse/rus, mill. kr

- Samhandlingsreformen har medført at kommunene har fått flere oppgaver for denne gruppen.
- Nasjonalt er det besluttet at bruk av tvang skal reduseres, og nye retningslinjer er under utarbeidelse. Dette vil kreve mer ressurser av kommunene.
- Det har vært en merkbar økning av flere brukere med omfattende hjelpebehov.
- Det har vært en statlig opptrappingsplan med økte rammer til kommunen de siste årene.
- I 2020 ble det etablert bemannet tilbud for rus/psykiatri. Dette var en tjeneste kommunen ikke hadde i egen regi og som utløste et avvik etter tilsyn fra fylkesmannen.

Økonomisk utvikling på drift

- Det er vanskelig å lage en prognose for utviklingen innen rus/psykiatri området. Dette er styrt av andre forhold en ren befolkningsutvikling.
- Samhandlingsreformen indikerer at det fortsatt vil bli en økning i kommunens ansvarsområder.

Investeringsbehov

Det er ikke vedtatte eller planlagte tiltak for investering i denne brukergruppen.

Mulige tiltak

- Videreutvikle dagens åpne forebyggende lavterskel tilbud. Dette omfatter Haskoll aktivitetssenter, Annekset (drop-in for rusmisbrukere) og frisklivssentralen. I tillegg omfatter det en rekke kurstilbud slik som angstmestring, depresjonsmestring og belastningsmestring. SAL inngår også i dagens tilbud.
- Utvikle mestringkurs via E-læringsplattform til personer med lettere psykiske lidelser

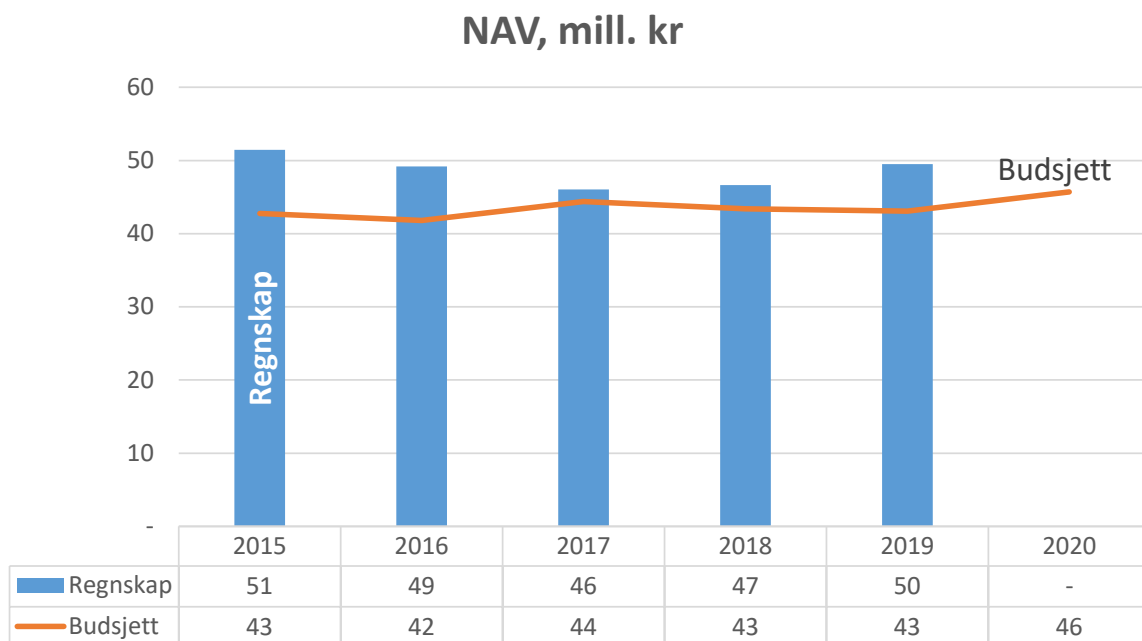
- Ambulant team, gi tilbud til hjemmeboende i brukergruppene på dag og kveld alle dager i uken, er under etablering, finansieres delvis av tilskuddsmidler fra Fylkesmannen. Tiltaket skal gi økt livsmestring til en brukergruppe som ikke kan eller ønsker å bo i bolig med bemanning.
- Ettervern/midlertidig botilbud for personer som er blitt rusfrie, kan etableres. Dette vil være i kombinasjon med annet arbeid for et rusfritt liv.
- Småhus for de som ikke mestrer å bo med andre, er vedtatt tiltak i regi av boligsosial handlingsplan. Arbeidet med å finne egnet tomt er i gang.

NAV

Samfunnsmessig endringer vil fremover kunne gi store utslag for de tjenester som leveres av NAV. Rådmannen har et særskilt fokus på økonomisk sosialhjelp og ser at en utfordring i tilknytning til dette er integrering av flyktningen etter endt introduksjonsprogram. Særlig som følge av at Lier har mottatt en del kvoteflyktninger som har liten eller ingen erfaring med bosetting i et industrialisert samfunn. Veien til integrering og selvforsørgelse er for denne gruppen ofte svært lang og mange vil ha utfordringer med å kunne bli selvforsørget.

Nåsituasjon

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene.

- I perioden 2015 til 2017 har det vært jobbet målrettet med å redusere kostnadene på utbetalinger på sosialhjelp.

- Fra 2017 og til 2020 har forbruket steget noe igjen på grunn av nye innbyggere med behov

Økonomiske utvikling på drift

- Utviklingen i NAV er sterkt påvirket av hva som skjer i samfunnet og arbeidsledigheten.
- Lier kommune har vedtatt at barnetrygden ikke skal legges inn i bergningsgrunlaget når man beregner sosialhjelp.
- Tjenesten er bekymret for et økende antall barn i fattigdom.
- Koronapandemien gjør det vanskelig å forutse konsekvenser på kort sikt.

Investeringsbehov

Det er ikke vedtatte eller planlagte tiltak for investering i denne brukergruppen.

Mulige tiltak:

- Tett oppfølging av innbyggere med behov for sosialhjelp og målrettede tiltak for å øke yrkesdeltagelsen
- Reversere kommunestyrets vedtak om bergningsgrunlaget for sosialhjelp

3.3. Steds- og samfunnsutvikling

Ny kommuneplan, med samfunns- og arealdel, og påfølgende angivelse av områder for hvor fremtidig boligutbygging vil skje i kommunen. Dette vil innebærer behov for kapasitet til å saksbehandle nye områdeplaner, detaljreguleringsplaner og håndtere byggesaker. I tillegg kreves midler til å realisere eventuelle kommunale investeringer innen by- og stedsutvikling.

Investering i fremtidige formålsbygg som lokaliseres der innbyggerne bor, er viktige for å sikre bærekraftig økonomi mot 2020. De samme vurderinger er relevante for etablering av fremtidige idrettsanlegg. Utbygginger, som i Fjordbyen og Gullaug, krever også nødvendig og kostnadskrevende infrastruktur. Prosess for ny renseløsning i Lier Sør er spesielt viktig å sikre at går i takt med utbygging av Fjordbyen. Dette for å sikre gebyrinntekter som grunnlag for finansiering av nytt avløpsanlegg / ressurscenter.

I det følgende gjennomgås virksomheter med størst betydning og utfordringsbilde sett opp mot endringer knyttet til analyse av drift og investering mot 2030. Virksomhetene Landbruk og miljø og Kulturskolen er følgelig ikke omfattet av gjennomgangen.

Kultur og fritid

Nåsituasjon

Budsjett for Kultur og fritid ligger samlet sett lavt i forhold til sammenlikningskommuner i KOSTRA, både på drift og investering.

Det området som i KOSTRA ser ut til å ligge noe høyere enn snittet er naturforvaltning og friluftsliv. Der kommer Lier trolig høyere ut blant annet på grunn av prioriteringer av friluftslivsdriften, inkludert løypekjøring, skilting, aktiviteter og tilrettelegging rundt Eiksetra.

Kultur og fritid har et bredt tjenestetilbud og har hatt en jevn budsjettvekst tilpasset politisk vedtatt tjenesteutvikling. Virksomheten leverer normalt regnskap innenfor ramme, jf. figuren under. Sett bort fra koronasituasjonen ligger virksomheten an til balanse i 2020.

Økonomisk utvikling på drift

Befolkningsvekst og demografi gir økt etterspørsel også for kultur- og fritidstilbud. Dette vil kreve både økte aktivitetsflater og økte driftsmidler til tilrettelegging og tjenester. Kultur og fritid ser følgende utfordringer med henhold til driftsbehov framover:

- Nye **uteanlegg** for drift: nye områder som reguleres til friområder forutsettes kommunal drift etter opparbeidelse. Dette må enten utføres av Park, idrett og friluftslivsavdelingen eller kjøpes inn som betalte driftsoppgaver. Engersand havn, Lier hageby, sykehusområdet - dette er blant de kommende nyanleggene som må sikres driftsmidler. I et tiårsperspektiv vil flere anlegg tilkomme.
- Økt etterspørsel etter **anlegg**: idretten etterspør flere hallflater til aktivitet og nye utendørsanlegg. Utvidede og nye anlegg vil koste å drifte. Dersom kommunen skal bidra til å sikre aktivitetstilretteleggingen kreves økte driftsmidler til kommunal drift, leie eller tilskudd. Dette gjelder ny hallflate ved Reistad Arena, mulig ny flerbrukshall på Tranby, nye og opprustede kunstgressbaner blant annet på Lier stadion, på Tranby og Gullaug.
- **Alle med** – fortsatt en utfordring. Virksomheten har i dag ikke et budsjett som dekker etterspørselen etter tilretteleggingsløsninger for å sikre at barn og unge fra lavinntektsfamilier kan delta likeverdig på aktiviteter.

Investeringsbehov

- Nytt hovedbibliotek i Lierbyen, med eventuelle supplerende lokaliteter og tjenester.
- Nye og rehabiliterte idrettshaller.
- Rehabilitering av gamle kunstgressbaner og bygging av nye.
- Fjordsti-etableringer, lysløyper og turvei-utvikling.
- Nye aktivitetsflater for økt befolkning og nye utbyggingsområder - bl.a. i Fjordbyen og på Gullaug.
- Videre utvikling av uteområdene ved V2 og evt. andre områder og tiltak som del av Lierbyen stedsutvikling.

Mulige tiltak

- Innføre halleie for alle.
- Redusere tilskudd til lokale lag og foreninger.
- Redusere fokus på friluftlivstilrettelegging.
- Redusere vedlikehold og standard på idrettsanlegg og parker.

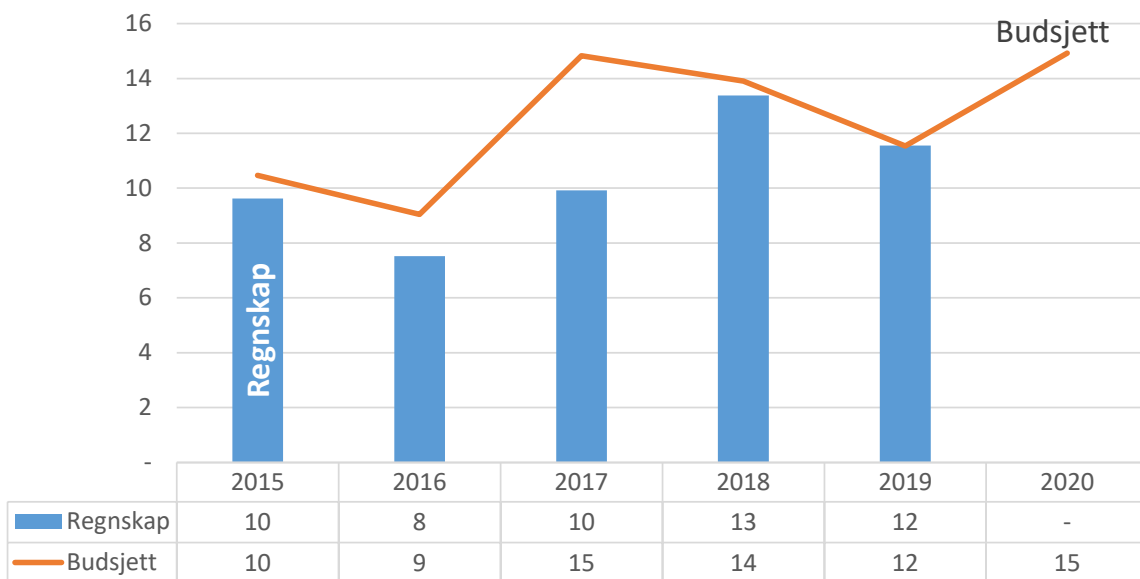

Stedsutvikling og plan

Nåsituasjon

Kostnader til plansaksbehandling ligger høyere enn sammenlikningskommuner i KOSTRA, uten at det er mulig å hente ut detaljerte sammenlikninger. Lier har for tiden flere pågående tunge overordnede plansaker som trekker kostnadene opp. Det ligger noen muligheter for å redusere kostnadene gjennom å øke gebyrene for plansaksbehandling.

Stedsutvikling og plan, mill. kr

Enkelte plansaker har ikke hatt ønsket fremdrift. Dette har ført til mindreforbruk, særlig i 2016 og 2017. Det ble gjennomført en omorganisering i 2019 og flytting av enkelte tjenester i perioden samt nye HP tiltak som medfører endringer i budsjett fra år til år. Virksomheten sitt budsjett skal være i samsvar med forventet aktivitet i 2020 og virksomheten forventes å gå i balanse.

Økonomisk utvikling på drift

Den økonomiske utviklingen på drift de neste 10 årene avhenger av at vedtatte planer blir gjennomført. Det foreligger politiske bestillinger på en rekke «tyngre» planprosesser som skal vurderes som en del av planstrategien. Dersom disse videreføres vil det være behov for midler til overordnet planlegging, og innkjøp av konsulenthjelp. Eksempler er KDP på Lierskogen, fortettingsprosjektene, reguleringsplan E134. Tidspunktene vil være avhengig av de valg / prioriteringer som gjøres i planstrategien som legges frem i oktober.

SAL (tiltak i folkehelsestrategien), miljø og tilrettelegging for næringslivet vil antakeligvis følge demografiutviklingen.

Investeringsbehov

Det er mange utviklingsprosjekter som ikke er innarbeidet i investeringsanalysen frem til 2030 da disse er avhengig av omfanget som vedtas.

- **Fjordbyen** vil utgjøre et betydelig behov både på investeringsiden, men også på driftssiden (etter hvert). På den annen side vil også Fjordbyen trekke til seg nye skattebetalere med sannsynlig god økonomi, som vil bidra med økt skatteinnang som vil trekke i den andre retningen.
- Det igangsatte stedsutviklingsprosjektet for **Lierbyen** vil medføre behov for en del kommunale investeringer. Deler av dette må løses via utbyggingsavtaler, og at kostnader flyttes over på utbyggere. Kommunen selv må nok også må bære en del av kostnadene. Det er sannsynlig at ny områdeplan vil kunne «skape» nye utbyggingsarealer som kommunen vil kunne selge og på den måten hente inn noe midler til finansiering av offentlig infrastruktur/bygg.
- Det er for tidlig å si noe hva stedsutvikling **Tranby** prosjektet vil synliggjøre av behov. Dersom det konkluderes med at det er behov for en ny områdeplan for sentrumsområdene vil denne anslagsvis koste 2 mill. Kr. Det er også en pågående diskusjon knyttet til hallkapasitet i området, og det er innledet et mulig samarbeidet med Lier IL om dette.
- **Rådhuset** er et viktig bygg som del av prosjektet Lierbyen. Bygget krever oppgradering med tanke på teknisk og HMS standard. I tillegg ligger det flere mulighetsvurderinger knyttet til byggets funksjon i arbeidet med prosjektet Lierbyen, og som vil innebære eventuelle investeringsbehov for å tilpasse bygge til ønsket utvikling av Lierbyen.

Mulige tiltak

- Øke gebyrsatsene for plan. Vil også medføre økt tidsbruk og økte kostnader til bruk av selvkostmodell for å beregne nøyaktig størrelse på gebyrene slik at kommunen ikke krever mer enn hva som er nedfelt i lov.
- Ha forutsigbare og hensiktsmessige utbyggingskontrakter mellom kommune og grunneier/utbygger.
- Tydelig planstrategi som sikrer prioritering og kapasitet til å årlig levere på prioriterte områder frem mot 2030.

Bygg og geodata

Nåsituasjon

Kart og oppmåling ligger høyere enn sammenlikningskommuner i KOSTRA, uten at det er mulig å hente ut detaljerte sammenlikninger. Det ligger noen begrensede muligheter for å redusere kostnadene gjennom å øke gebyrene for byggesaksbehandling.

Enkelte prosjekter har ikke hatt ønsket fremdrift. Inntektene har enkelte år også vært høyere enn budsjettet, noe som har medført enkelte år med høyere budsjett enn regnskap. Alt i alt skal virksomheten sitt budsjett for 2020 være i henhold til forventet aktivitet. Nedgangen i budsjett fra 2018 til 2020 skyldes omorganisering og at ansvaret for deler av tjenesteutførelsen har blitt flyttet til Stedsutvikling og plan. Virksomheten forventes å gå i balanse i 2020.

Byggesak

Gebyrinntektene innenfor byggesak har i perioden 2013-2019 variert mellom å være over og under budsjett, men har siden 2016 vært over budsjett hvert eneste år. Inntektene er imidlertid helt avhengig av aktivitetsnivået i byggebransjen. For øyeblikket ligger gebyrinntektene for 2020 betydelig under budsjett (ca. 900 000 kr).

I detaljbudsjettet for 2020 er byggesak budsjettetert tilnærmet til selvkost, med en ramme på ca. 650 000 kr. Dette legger derfor begrensninger på muligheten for å øke gebyrinntektene med dagens kostnadsnivå. Potensialet for økte gebyrinntekter innenfor byggesak er derfor begrenset på nåværende tidspunkt.

Kart og oppmåling

Gebyrinntektene innenfor kart og oppmåling har jevnt over ligget noe over budsjett i perioden 2013-2018, mens de lå langt under budsjett i 2019. Inntektene i 2020 ser ut til å bli på budsjett. En stor del av gebyrinntektene den siste perioden knytter seg til oppmålingsoppdrag utført for VIVA IKS og Lier VVA KF i tilknytning til infrastrukturprosjekter. Uten disse prosjektene ville gebyrinntektene ligget godt under budsjett.

Innenfor selvkostområdet som dekkes av gebyrinntekter er det ca. 3,5 årsverk. De øvrige årsverkene innenfor kart og oppmåling er knyttet til arbeidsoppgaver som ikke kan dekkes inn av gebyrer for oppmåling. Disse oppgavene omfatter blant annet utlevering av eiendomsinformasjon, vedlikehold av databaser, adressering, vedlikehold av kartverk og GIS-tjenester til interne brukere i kommunen. Sistnevnte vil det bli stadig større etterspørsel etter og det vil være et viktig satsningsområde i framtida. Samlet sett er potensialet for økte gebyrinntekter innenfor kart og oppmåling relativt lite i dagens situasjon.

Økonomisk utvikling på drift

Den økonomiske utviklingen på drift og behov for de neste 10 årene avhenger av om de planer som vedtas skal gjennomføres. For alle store stedsutviklingsprosjekter som vedtas vil det være behov for økning innen byggesaksbehandling.

Investeringsbehov

- Bygg og geodata viser til beskrivelsen under Stedsutvikling og plan idet plansaker videreføres til byggesaksbehandling. Større utviklingsprosjekter i årene fremover vil følgelig føre til økt tilfang av byggesaker.

Mulige tiltak

- Øke gebyrsatsene byggesak og kart og oppmåling, om enn med begrenset potensiale. Vil også medføre økt tidsbruk og økte kostnader til bruk av selvkostmodell for å beregne nøyaktig størrelse på gebyrene slik at kommunen ikke krever mer enn hva som er nedfelt i lov.

3.4. Organisasjon og utvikling

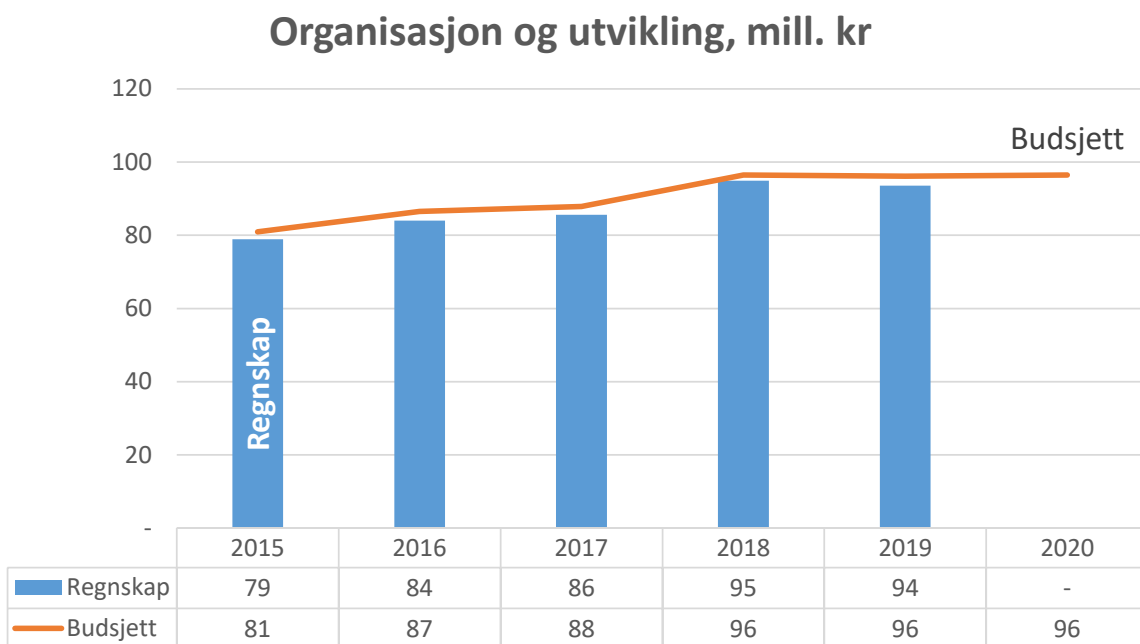
Virksomhetene i Organisasjon og utvikling er stabs- og støttefunksjoner. Stabsressursene jobber med tjenesteovergripende oppgaver, og skal bidra til overordnet ledelse, styring, kontroll og samfunns- og tjenesteutvikling, samt tilrettelegge for demokratiske prosesser. Støttefunksjonene skal sørge for effektiv drift av fellesoppgaver og være en servicefunksjon for alle medarbeidere og ledere i kommunen.

Organisasjon og utvikling består av kommunikasjon, innbyggjerservice, HR, IKT, utvikling, kemner og økonomi. Kemnerfunksjonen vil bli overført til staten fra 1. november 2020, men kommunen vil fortsatt beholde særnamsmannsfunksjon med ansvar for innkreving av kommunale krav.

Liersamfunnet vil oppleve en vesentlig utvikling i perioden frem mot 2030. Både hva gjelder areal- og tjenesteutvikling. For å kunne møte denne utviklingen er det vesentlig at kommunen som organisasjon lykkes med å beholde og rekruttere personell med riktig kompetanse. Det er også viktig at kommuneorganisasjonen arbeider målrettet med kompetansebygging og utvikling slik at den er rustet for å møte fremtidens utfordringer og behov. Ikke minst er det avgjørende at kommunen lykkes med å ta i bruk ny teknologi og får automatisert flere arbeidsprosesser som sikrer god kvalitet i tjenestene og en effektiv ressursbruk. Virksomhetene i organisasjon og utvikling har en sentral rolle i dette arbeidet.

Nåsituasjon

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene.

Lier har lave kostnader til administrasjon. Sett i forhold til hva Lier kommunen bruker på administrasjon både isolert og sammenlignet med andre kommuner er innsparingspotensialet begrenset på dette område. Særlig dersom kommunen skal lykkes med å få gjennomført nødvendige utviklingsoppgaver og sikret hensiktsmessig kvalitet i tjenestene.

Økonomisk utvikling på drift

På lang sikt vil det være naturlig å anta at kostnader til administrasjon følger demografiveksten, men med en noe lavere kurve som følge av stordriftsfordeler. Samtidig er det viktig å understreke at kommunes ambisiøse utviklingstiltak vil kreve ressurser. For å kunne gjennomføre utviklingstiltakene, for eksempel innen digitalisering, må kommunen enten løse dette ved hjelp av egne ressurser eller kjøpe tjenestene i markedet. I mange tilfeller vil det være kostnadseffektivt å benytte interne ressurser til gjennomføringen av utviklingsprosjekter. Ikke minst gir bruk av interne ressurser ofte positive synergieffekter knyttet til å beholde og bygge intern kompetanse.

Foruten virksomheter i organisasjon og utvikling er det på rådhuset lokalisert virksomheter tilhørende oppvekst og steds- og samfunnsutvikling. Kostnader forbundet med planlagt oppgradering og investeringer knyttet til rådhuset er uansett for enkelhetsskyld i denne analysen samlet under "organisasjon og utvikling".

I tabellen under ser hvordan de planlagte oppgraderinger og investering på rådhuset og øvrige kontorlokaler gir økte finanskostnader og avskrivninger.

Tall i tusen		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Adm 50 år	avskrivninger	352	704	1 005	1 107	1 188	1 268	1 348	1 429	1 509	1 590
	avdrag	281	557	788	853	900	947	992	1 037	1 080	1 123
	rente	111	240	382	474	567	662	750	831	904	967
	finanskostnad	393	797	1 170	1 328	1 468	1 609	1 743	1 868	1 984	2 090

Investeringsbehov

Digitalisering er et typisk stort investeringsområde for administrative funksjoner.

Investeringer i digitaliseringsprosjekter:

- IKT handlingsplan 5,9 millioner årlig. Midlene forvaltes av et porteføljestyre, innenfor rammene av politisk vedtatt digitaliseringsstrategi for Lier kommune. Midlene benyttes til digitaliseringsprosjekter i hele organisasjonen.
- En prosjektlederstilling knyttet til digitalisering ut 2022
- Rådhuset: Det er vedtatt og bevilget 38,5 millioner til oppgradering. Denne oppgraderingen skal sees i sammenheng med stedsutvikling Lierbyen.
- Eventuelle kostnader knyttet til stedsutviklingsprogram for Lierbyen vil komme i tillegg.

Mulige tiltak

- Robotisering av manuelle arbeidsprosesser
- Søke samarbeid med eksterne på områder hvor man sammen kan oppnå stordriftsfordeler og samtidig sikre kvalitet i tjenestene.

3.5. Infrastruktur

Lier vei, vann og avløp KF

Nåsituasjonen

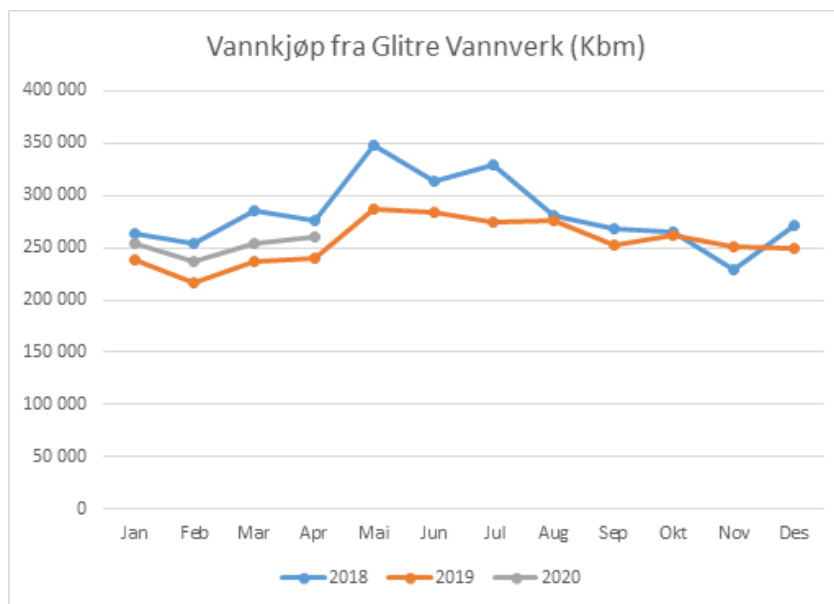
Tidligere VIVA IKS er avviklet og foretaket driftes i 2020 første året som ny virksomhet. Det er planlagt store investeringer i nytt renseanlegg. Vann og avløp er et selvkostområde og gebyrene er planlagt å dekke kostnadene knyttet til drift, forvaltning og vedlikehold i tillegg til finanskostnadene. I henhold til regelverk innen selvkost, så skal de økte finanskostnadene i størst mulig grad finansieres av fastledd delen av gebyret.

Endringer i vannforbruk, utbygging og investeringsbehov vil påvirke gebyrene. Det største investeringsbehovet vil komme fra avløpsområdet, da myndighetskrav knyttet til avløpshåndtering stiller krav til økt etablering av overvannsanlegg for å sikre separering av avløp fra overvann, i tillegg til et nytt renseanlegg. Dette siden avløpskapasitet på Lignes renseanlegg er pr dags dato å betrakte som sprengt siden anlegget ikke kan overholde kravene knyttet til biologisk rensing av avløpsvannet.

Ny selvkostforskrift vedtatt av regjeringen i 2020 åpner for en mer gunstig fordeling av finanskostnadene. Tidligere var avskrivningstid for renseanlegg og avløpsstasjoner begrenset til 20 år. Ny forskrift åpner for at dette kan endres til 40 år, noe som kan gi positivt utslag på både gebyrnivå og gebyrutvikling.

Det forventes at foretaket oppdaterer selvkostmodellen til å inneholde de nevnte momenter. I tillegg skal foretaket følge opp kommunestyrets bestilling på en balansert fordeling mellom fastledd og tilknytningsavgiften. Det er viktig å presisere at det foreligger en stor usikkerhet i beregning av tilknytningsavgiften siden inntekten er knyttet til hvor mange nye abonnenter som knytter seg til kommunalt nett. Denne er også avhengig av utbyggingstakten for nye boliger i Lier. Det er også viktig å presisere at lav tilknytningsavgift bidrar til at flere abonnenter som har private anlegg/septik ser en tilknytning til kommunalt nett som et attraktivt tilbud. Det er slik at jo flere abonnenter som er tilknyttet kommunalt nett, jo flere er med til å bidra at kommunen kan dekke de fremtidige investerings- og driftskostnader knyttet til kommunalt nett.

Økonomisk utvikling på drift

Tabellen under viser hvordan gebyrenes fastledd og kubikkpriser er estimert å utvikle seg i kommende ti-årsperiode.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vann m ³	15,48	15,86	16,29	16,56	16,86	16,82	16,28	15,30	15,55	15,81	16,08
Avløp m ³	30,45	33,39	36,69	39,30	40,02	40,78	40,75	25,74	25,33	24,95	24,62

Vann Fastledd	839	939	1 039	1 139	1 239	1 339	1 439	1 624	1 537	1 457	1 403
Avløp Fastledd	839	939	1 039	1 139	1 239	1 339	1 439	4 335	4 258	4 186	4 124

Fastleddet på vann og avløp over er priser pr år. En vanlig husstand har et forbruk på 150 m³ på både vann og avløp.

Vedtatt tiltaksplan vei 2019-2028 legges til grunn i forhold til analysen knyttet til økte drift- og investeringskostnader. Lier kommune har en veikapital på kr. 416 millioner. Totalt forfall på veinettet representerer kr. 220 millioner. Investeringsbehovet er innarbeidet i HP 2020-23.

Planen foreslår et årlig vedlikeholdsbehov på kr. 8.000.000. Dette inkluderer ikke vintervedlikehold. Slik behov kan være utfordrende med tanke på kommunens økonomiske situasjon. I HP 2020-23 er det foreslått en jevn styrking av veibudsjett på kr. 2 millioner pr år, derav 1 million til reasfaltering av veinettet. Dette er lagt inn for å begrense vedlikeholdsetterslepet og imøtekomme den økonomiske situasjon.

Investeringsbehov

Se "Kommunens samlede investeringsbehov frem mot 2030"

Mulige tiltak

- Vurdere kvalitet på utbygging / oppgradering av gang- og sykkelveier (tynnere bærelag. Forsøk i Oslo).

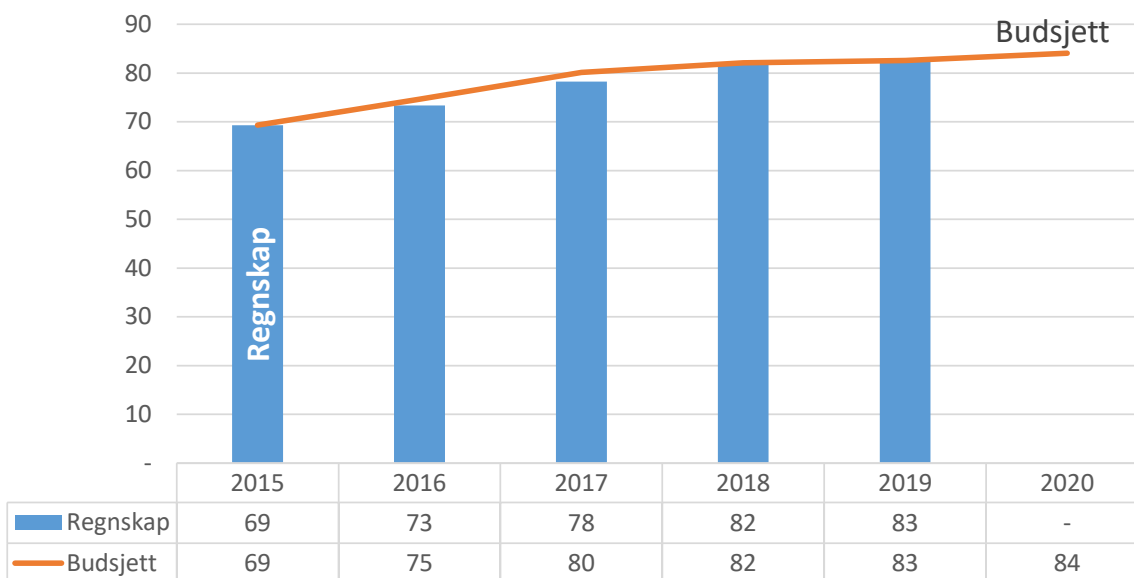
- Effektive anleggsmetoder. Mer bruk av dypstabilisering (fresing av eksisterende asfalt / bærelag og gjenbruk av de freste massene iblandet ny asfalt / dustex). Foreløpig lite erfaring med metoden. Bruk av geonett for å redusere masseutskifting (blir brukt i flere anlegg i dag).
- Vurdering av veiklassifisering (gråsonveier).
- Overføring av driftsansvar til rett veieier (veilys / gs-veier langs fylkesveier).
- Optimalisering av prosesser (kjemikalie- og energiforbruk innen va-området).
- Ytterligere automatisering på va-området (reduserte personalkostnader).
- Proaktiv i forhold til beredskap. Ha gode anlegg og systemer/overvåking for å redusere konsekvens og sannsynlighet for alvorlige feil i leveransene våre. Avverge/redusere akutte hendelser.
- Redusere vanntap (gjelder både drift og investering). Bærekraftig lekkasjenivå. Eget prosjekt i regi av GVD
- Redusere innlekking på avløpsnett. Kildesporing.

Lier Eiendomsselskap KF

Nåsituasjonen

Figuren under viser utviklingen i budsjett og regnskap de siste fem årene. Budsjettutviklingen knyttes primært til økning i areal og generell prisstigning.

LIER EIENDOMSSELSKAP KF, mill. kr

Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU) av skolebygg i Lier kommune er grunnleggende forankret i de valg som er tatt på volum i nybygg og inndeling i kretsgrenser hvor alle skoler er i bruk. Det ansvarlige nivået på FDVU i dag sikres gjennom bruk av investeringsmidler som gir vedlikeholds- effekt. Innsparingspotensialet er knyttet til fortsatt høyt fokus på energiforbruk (styring og kontroll av drift), økt sambruk og nøysomhet i videre utbygginger/utvidelser. Pr. 1.tertial 2020 ligger det an til at LEKF skal ta ned 1 million etter innspill til justering av ramme. Dersom kommunestyret i 2020 vedtar en

virksomhetsoverdragelse av Alier AS inn i LEKF, vil det kunne ses på mulige innsparingspotensial innenfor en helhetlig eiendomsdrift.

Økonomisk utvikling på drift

Flere og større investeringsprosjekter i bygg vil medføre økt behov for prosjektansvarskompetanse og medfølgende kostnader til drift av byggene. Økningen på drift er forventet å følge økningen i kvadratmeter til forvaltning med 900 - 1000 kr pr kvadratmeter. Dette vil avhenge av ambisjonsnivå på vedlikehold som ikke innebærer standardheving og nybyggstandard, og dermed kan tas over investering.

Det er naturlig at rammene til LEKF øker i tråd med nye kvadratmeter de får til forvaltning. Ved 1000 kroner til FDVU pr kvadratmeter for nye arealer til forvaltning, og det investeringsnivået som ligger i denne analysen, vil rammen til LEKF øke med ca. 27 millioner de neste ti årene (eks. pris og lønnsvekst)

FDVU	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Akkumulert økning i m2	2 750	3 310	8 550	13 490	19 630	25 670	25 710	26 270	26 830	26 870

Investeringsbehov

Se "Kommunens samlede investeringsbehov frem mot 2030"

4. Oppsummering

For alle tjenesteområdene blir det stor vekst som må håndteres. I hovedsak forventes det at inntektene øker i takt med kostnadene. Det store unntaket fra denne hovedregelen er finanskostnader knyttet til investeringer.

Nivået på investeringer påvirker behovet for driftsmidler. Finanskostnader og kostnader til forvaltning drift og vedlikehold, ved en investering på 100 millioner i nye kvadratmeter er ca. 6 millioner det påfølgende året. Det er ca 4 millioner til finanskostnader og ca 2 millioner kostnader tilknyttet forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU). Der kommunen investerer i utleieboliger eller innenfor selvkostområder som vann og avløp, får vi leieinntekter og gebyrinntekter som i hovedsak dekker disse kostnadene.

På følgende områder stiger byggrelaterte kostnader mer enn behovet og inntektene:

- Nyere barnehager enten de er private eller kommunale vil gi økte merkostnader pr barn. Denne merkostnaden er estimert til ca. 4 millioner kroner i 2030.
- Finanskostnader og FDVU kostnader til grunnskolebygg vil øke med nesten 40 millioner, eller ca. 30 millioner mer enn en framskrivning av byggrelaterte kostnader i tråd med vekst i skoleelever frem til 2030.
- Finanskostnader og FDVU kostnader til sykehjemsplasser og omsorgsboliger med heldøgns omsorg vil øke med ca. 28 millioner, ca. 20 millioner av dette vil dekkes av økte inntekter ettersom kommunen har en stor vekst i aldersgruppene som inngår i behovsberegningen for pleie og omsorg.

Investeringene gir årlig økte kostnader på ca. 40 millioner mer enn kommunen kan forvente i økte inntekter i henhold til befolkningsveksten og prognose for frie inntekter.

4.1 Investeringer

I den ti-årige investeringsplanen som er laget til denne analysen er det lagt inn investeringer som dekker oppgraderinger og standardhevinger på arealer allerede i bruk, der kommunen alternativt måtte gått inn med nesten tilsvarende kostnader til vedlikehold over driftsbudsjetter eller løst vedlikeholdsetterslep med salg og nybygg. Det er lagt opp til et nivå på vedlikehold og oppgraderinger som sikrer at vedlikeholdsetterslepet ikke øker.

				2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
LEKF	Oppvekst	Skole	oppgraderinger nye m2	57 425	17 525	17 525	17 252	5 500	10 500	20 000	15 000	5 000	5 000
			Barnehage				1 000	1 000	300 000	300 000			
	Helse, omsorg og velferd	Sykehjem	oppgraderinger nye m2	4 050	4 050	4 050	2 338	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300
			Velferd	109 500		260 000	240 000		500	500	500	26 000	500
	Administrasjon		oppgraderinger nye m2	15 590	15 590	13 090	3 090	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
			Kultur og idrett	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
	Boliger		oppgraderinger nye m2	15 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
			Mindre bruksendringer	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
	ENØK generelt (solcelle og v.p.)		oppgraderinger nye m2	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
				6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
IKT-tjenester, Kirke, Stedsutvikling, Kart og oppmåling og Annet				32 734	28 734	26 784	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
LVVAKF	Vei	Vann og avløp		46 200	35 200	24 100	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
				126 250	298 500	276 500	160 000	100 000	110 000	75 000	75 000	75 000	75 000
Finansiering eks. lån		Tilskudd		0	-75 000	-20 000		-60 000					
		MVA		-54 660	-21 980	-67 890	-61 136	-70 560	-71 560	-13 460	-17 660	-15 660	-10 460
		Netto driftsresultat		-10 000	-10 000	-10 000	-10 000						
SUM Låneopptak				384 089	339 619	545 159	438 544	367 740	435 740	168 340	185 140	177 140	156 340

4.2 Oppgraderinger

Oppgraderinger i matrisen over dekker investeringer som løser det meste av vedlikeholdsbehovet med standardhevinger, og som dermed gjør det regnskapsmessig riktig å føre dette vedlikeholdsarbeidet som investeringer. Disse oppgraderingene har samme avskrivningsregler som øvrige investeringer.

Det er et betydelig behov for vedlikehold. I tabellen over er det lagt inn et nivå på oppgraderinger som ligger 20 prosent under estimert behov. Dette nivået på oppgraderinger sikrer at vedlikeholdsetterslepet ikke øker de kommende ti årene.

Vedlikeholdsarbeider som ikke innebærer en standardheving anses ikke som oppgraderinger og dette vedlikeholdet dekkes over drift. Denne form for vedlikehold over drift er forutsatt videreført på dagens nivå med 4,5 millioner i året, totalt 45 millioner i tiårsperioden.

Vedlikeholdsbehovet ved skolene er stort, og en betydelig andel av vedlikeholdet der vil ikke innebære noen standardheving. Som en forenkling av denne prognosen er det forutsatt at dette vedlikeholdet som føres over drift, på til sammen 45 millioner, i sin helhet benyttes på skolene. Dersom noe av dette vil flyttes til andre bygg vil det gå i null mot budsjetterte oppgraderinger på disse byggene. Det vil si at det er budsjettert med vedlikehold og

oppgraderinger som gir en standardheving for til sammen 271 millioner for skolene. Egge og Nordal skole er de største oppgraderingsprosjektene som ligger inne i dette oppsettet.

Liertun sykehjem er forutsatt tatt ut av drift når tilsvarende kapasitet ved Fosshagen trinn tre er klart. Det er kun lagt inn tilskudd tilsvarende 40 nye plasser på Fosshagen trinn tre. Prosjektet vil kunne ha dobbelt så mange plasser. Det er lagt inn et begrenset tilskudd fordi det er krav om at nye plasser skal gi netto tilvekst i plasser for å være garantert å få tilskudd. Prosjektet er tilstrekkelig til å dekke kommunens helt nødvendige behov, men det kunne også vært større, jf. investeringsbeløp på 600 millioner fra 2016.

4.3 Nye kvadratmeter

Oppvekst

I figuren over er det lagt inn investeringer til en ny skole som vil være klar til skoleåret 2026/2027. Den nye skolen er lagt inn med en investering på 600 millioner. Dette tilsvarer ca. 12 000 kvadratmeter inklusiv tomt. Med ca. 17 kvadratmeter pr elev blir det plass til ca 700 elever. På sikt vil det være behov for mer skolelokaler i Fjordbyen og det kan planlegges for at den første skolen kan utvides med et nytt byggetrinn.

Innen barnehage har vi satt inn en utvidelse av Linnestranda. Det er behov for over 500 nye barnehageplasser. De fleste av disse er det forutsatt at bygges av private.

Kultur, idrett og friluftsliv

Merk at opprusting av uteanlegg ved skoler med mer føres her. På kort sikt er oppgradering av renseanlegget i Lierhallen den største investeringen.

Helse, omsorg og velferd

Det er lagt inn investeringer til trinn to og tre på Fosshagen og Kjelstad gård. Det ligger også inne investeringer i ytterligere kapasitet på velferd i tråd med at befolkningsutviklingen trolig vil gi behov for det. Tilrettelegging for at innbyggere klarere seg i eget hjem lengere, inklusive private investeringer i seniorboliger, bolig+ og liknende, vil kunne bidra til å redusere behov for kommunale investeringer til helse og omsorg. Økt behov i hjemmetjenesten kan løses i Fosshagen trinn tre.

Bakgrunnen for disse estimatene er en vurdering av antall sykehjemsplasser og boliger med heldøgns omsorg, som kommunen disponerer og befolkningsutviklingen i relevante aldersgrupper.

Det er forutsatt tilskudd til både Fosshagen trinn to og deler av trinn tre samt Kjelstad gård. For plasser som erstatter kapasitet på Liertun er det imidlertid ikke forutsatt tilskudd. Tilskudd til plasser som ikke gir netto vekst i antall plasser er usikkert både om man hadde rehabilitert Liertun eller om vi bygger tilsvarende plasser i et annet nytt bygg. Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger gis over to poster i statsbudsjettet:

- Investeringstilskudd til rehabilitering uten netto tilvekst (har begrenset ramme)
- Investeringstilskudd til netto tilvekst i minst 10 år

For 40 plasser kan vi maksimalt få 75 millioner i tilskudd for institusjonsplasser og 61 millioner for 40 omsorgsboliger.

Administrasjon

Det ligger et investeringsprosjekt inne knyttet til rådhuset i den første fireårsperioden. Dette er i tråd med HP vedtaket. Ellers ligger det moderat vekts på nye kvadratmeter i tråd med befolkningsveksten i kommunen og økt behov for administrative stillinger.

Kommunen

Investeringer som føres i kommunen og ikke i KFene er i hovedsak knyttet til IKT, kirke, stedsutvikling, kart og oppmåling og annet. Størst innen disse områdene er boligpolitiske virkemidler under annet, som også har akkumulert 37 millioner i vedtatte ikke gjennomførte investeringer.

Vei, vann og avløp

Det er kun små justeringer på investeringer for vei, vann og avløp fra økonomiplanen og den tiårige investeringsplanen i HP. Det ligger betydelige investeringer innen vann og avløp som vil kreve ressurser å gjennomføre, og som vil påvirke gebyrene.

Vedtatte ikke gjennomførte investeringer

Ved utgangen av 2019 hadde kommunen som konsern 297 millioner i vedtatte investeringer som ikke var gjennomført. I denne analysen er det forutsatt at dette volumet reduseres med 10 millioner i året, dvs. til sammen 100 millioner over 10 år. Forutsetningen er basert på en økt årlig gjennomføring. Alternativt kunne investeringsnivåene de neste årene også budsjetteres ned eller skyves frem i tid. I beregning av gjeldsgrad og finanskostnader er det forutsatt at dette volumet er på rett under 200 millioner i 2030.

Vedtatte ikke gjennomførte investeringer pr 31. 12.2019		Millioner
LEKF	Nye kvadratmeter	43
	Oppgraderinger	40
VIVA	Vei	54
	Vann og avløp	85
kommunen	Tomtekjøp	7
	Boligpolitiske virkemidler	37
	Sikkerhetsavsetning KLP	4
	Øvrige poster	25
SUM		297

